

M I N L I V S E R I N D R I N G

Hanstholm 1981

Nedskrevet af

Poul Andersen, født 1-5-1901 i Klitmøller,
søn af husmand og fisker Otto Andersen
og Marie Andersen, født Jakobsen
i Elsted sogn ved Snedsted.



Poul Andersen

Hvad min bedstefar fortalte

November måned 1893 var med fint vejr og måneskin, og en del fiskere tog på havet for at sætte kroge. Bedstefar fortalte, at han selv var kommet til fiekelejet, og på det tidspunkt var hans søn, Jens Andersen, sammen med hans bådelav i færd med at tage på havet. Bedstefar spurgte dem: Vil I på havet? Ja, det ville de da. Bedstefar sagde: Det skal I lade være med, se på månen og skyerne. Med den fart, de har, varskor de en storm er i anmarch. I løbet af 2 timer er havet ulandelig.

Hans spådom gik i opfyldelse. Hen på aftenen springer vinden fra sydøst til nordvest, og en voldsom storm opstår, og de fiskere, som lige var kommet ud, vendte om og reddede livet, men en båd, som var kommet langt ud, nåede ikke ind, før havet var ulandeligt, og de kæntrede, fem mand ombord. Kun én blev reddet, de fandt ham ilanddreven, men i live. Det var strandfoged Jens Mortensen, men tøjet var fuld af kroge, som havde sat sig fast alle vegne. De fire andre kom også i land, men som lig. Også de var indviklet med kroge. Deres navne var Chr. Konge, Anders Frost, Niels Mikkelsen. Den fjerde mand husker jeg ikke navnet på, men deres gravsted står endnu, og kan ses på Klitmøller kirkegård mod øst. Fra Klitmøller i nord til og med Harboøre i syd forliste nogle og fyrre mand her fra Thykysten. Blandt dem var Kresten Konge, Anders Krog Brandi, Niels Mikkelsen og Anders Frost.

En anden af bedstefars erindringer var om en stranding omkr. 1880

Det var kuling af nordvest. Der kom et barkskib tæt under land, og det strandede så, og lidt efter strandingen blev det vrak, og alle tretten mand druknede og blev begravet i en fælles grav på nordsiden af Klitmøller kirkegård. En lang stendysse markerer deres grav. Kaptajn Harald Møller, Jens Pedersen, Jonas Johansen, Mathis Svendsen, Johan Frederiksen, Johan Gustafson, Oluf Olesen, Laus Pedersen, Birgnus Hansen, Karl Lindstrøm, Johan Vest, samt to ubekendte englændere.

Min første erindring var omkring 1903,

da min søster Maren døde 12 år gammel. Jeg husker det ganske tydeligt, men mit barndomshjem er nu væk, for havde det stået endnu, kunne jeg påpege stedet, hvor hun stod lig. Jeg ser det endnu: lige inden for yderdøren. Der kom fire skolekammerater, der ville se hende. Så oprandt begravelsesdagen. Jeg kan huske, jeg skulle hen at sove middagssøvn, medens de var i kirke.

Så går vi frem til 1906. Da blev der ringet med kirkeklokken. Jeg spurgte: hvorfor ringer de med klokken, det er da langt op ad dagen. Solen er da for længst stået op. Og der blev svaret: fordi kongen er død.

Videre frem til 31. august 1906. Da havde vi en stranding. Helt sommervajr var det, og der kom en stor damper med en stor last af planker, tæt inde under land. Det var Mistral af Le Havre. De havde holdt fødselsdag om bord, og de havde en ganske ung mand til at styre, og da de kommer ud for Klitmøller, hvor der er 2 røde lanterner, som når man har dem over ét, markerer indsejling til landingspladsen, varskoede rorgængerer røde lanterne om bagbord. Kaptajnen beordrede: hold bare tæt på dem, så vi kan se, hvad det er for noget. Pludselig står de på grund, og snart er det hele et virvar med fiskebåde omkring dem. Snart var bjergningslauget forsamlet, og Svitzer blev tilkaldt, fik trosse ombord og baksede i 2 døgn, før den slap fri af grunden.

Frem til 1909, hvor vi havde en stranding. En fiskertrawler, Leponto af Grimsby, gik på grund på noget, vi kaldte æ Vesterknak, et stenrev, der går fra land og et stykke ud i havet med meget lidt vandstand. Den stod på grund i 2 døgn, så kom en storm og højvande, så den drev helt ind i havstokken. Svitzer forsøgte i 8 dage at trække den fri, men forgæves, og til sidst opgav de. Maskinen blev senere afmonteret, og fiskerne købte skroget og fyldte det med beton, så den udgjorde sin opgave som hofde.

Mit første ravfund

Min far lå syg i sengen, og der var smalhals i hjemmet. Morgenmaden bestod af mælk og rugbrød. Vi havde jo en ko og ti får samt en julegris og saltet fisk, så vi led jo ingen nød. Gik aldrig sultne i seng. Men sådan noget som puddersukker måtte vi ikke få, det havde vi ikke råd til. Jeg gik og spekulerede på, hvordan vi skulle få fat i 18 øre, som et pund sukker kostede. Der var godt nok en mand, som opkøbte ben og jern, men vi havde gennemløgt hele byen, så der var jo mangel på dette vareområde. En morgenstund kom jeg i tanke om at gå til stranden og se, om jeg ikke kunne finde et stykke rav, som kunne indbringe de 18 øre. Jeg var på det tidspunkt 8 år, og min broder Anders 6 år. Vi startede så ad havet til, ned ad ævasende, som vi kaldte den. Det var nemlig afslutning på amtsvejen, som gik lige ned til stranden. Vi var aldrig så snart kommet derned, før jeg finder en stor humpel rav. Jeg tænkte, nu tror jeg vi har de 18 øre, og hjem gik det i fuld galop, og vi kommer ind, hvor vores far lå til sengs. Han havde tit et maveonde. Jeg viste ham fundet, og han kikkede på det, og så sagde han, det skal koste 8 kr., derunder må du ikke sælge det. Gå nu om til kromanden. Han opkøbte rav, som han så solgte til badegæsterne. Jeg traf ham også. Han gik altid og nynnede bop bop bop, og den sang fik jeg også, og hvor meget skal du så have for det. Far sagde, jeg skulle have 8 kr. - bop bop bop- og han omkring og ind efter 8 kr., og mig hjem, og min mor sagde: du trænger til et sæt tøj, og nu har du jo selv tjent pengene, og nu går jeg om til Madam Lund. Sådan hed købmanden, og her fik vi stof til tøj, og det hele løb op i 7 kr. med syløn og det hele, og vi fik sukker for 1 kr., som jeg så delte med mine søskende. Men om eftermiddagen var jeg i skole. Lærer Andersen sagde: jeg har set ravklumpen, men det var for lidt du fik for den, jeg ville have givet dig 10 kr. for den.

Småpluk af mine erindringer

Vi havde 10 får, og de gik løse om vinteren, når det var vejr til det, men om sommeren skulle de i klitterne. Vi havde en skyvt ca. 7 km borte, og fårene skulle flyttes 2 gange om dagen, og det skulle vi børn så gøre, men det var jo somme tider med gråd og tænders gnidsel, men så løb vi barfodet igennem marehalm og tjørn. Det hændte jo også, at vi så en hugorm, men vi var ikke bange for dem. Min far lærte mig, hvordan man skal behandle dem. Jeg skulle bare træde på hovedet af dem, helst med sko eller træsko, og så tage fat i halen, holde armen godt ud fra siden, og så trække hovedet ganske lempeligt fri, så kan den kun få hovedet halvvejs op i kroppen. En dag var det Marinus' tur til at flytte fårene, og der var gravet nogle huller på ca. en meters dybde, hvor vandet så strømmede ud og hvor fårene slukkede deres tørst. Så begik han den fejl, at tøjret var for kort, og et af fårene faldt i hullet og blev kvalt. Nå, det blev jo opdaget, og min far og en nabo, Johannes Hansen, måtte så af sted med en trillebør, for det skulle jo spises, selv om blodet ikke var kommet af det. Men vi fik da fersk kød, og resten blev saltet ned, og vi spiste det med god appetit. Velbekomme!

En dag kom nabokonen, Sine Holler. Hun købte somme tider en liter mælk til en pris af 10 øre, og hun lagde så 10 øre på bordet. Min mor sagde: jeg vil ingen ting have, og Sine sagde: jeg vil heller ikke have den. På det tidspunkt var jeg vel 6 år. Jeg tænkte, ja, når ingen af dem vil have den, så må du da få den, og jeg snupede den - og om til Madam Lund og købte bolcher for 10-øren. Jeg kom hjem, og min mor spurgte mig: har du ikke set 10-øren, for jeg kan ikke finde den. Jo, den har jeg taget, for der var jo ingen af jer, der ville have den. Det kan nok være jeg fik bank. Jeg tror jeg fik for 1 kr.

En episode til

Det var et stort tvillingehus. I den østlige halvdel boede der to gamle mennesker, Marianne og Per Holler. En dag kom Marianne

og fortalte, at der var plukket en håndfuld strå af tagskægget, og hun var sikker på, at det var Poul, som havde gjort det. Jeg kom i forhør, men nægtede pure, at jeg havde gjort det, og jeg fik bank, men nægtede stadigvæk, og nok en omgang bank, men stadigvæk benægtende. Mor sagde: hvad skal jeg gøre ved ham. Så kom hun i tanke om at tage mig med til åstedet for at se, om jeg kunne nå stråtaget, og det viste sig, at jeg var en halv alen for kort. Nu var gode råd dyre, og nu skulle sagen jo opklares. Så fik hun fat i Marinus og spurgte ham: er det dig som har revet strå af Per Hollers tag, og så måtte han jo gå til bekendelse, at det var ham. Min mor sagde: nej, aldrig skal jeg slå mine børn, fordi andre kommer og siger, nu har de gjort dit og dat. Og vi fik det påbud altid at sige sandheden, hvor galt det så end er.

Vort hjem lå tæt ved kroen, og der gik vi meget. Der var altid sjov og ballade. En dag stod jeg i gården sammen med en fuld mand og tre andre svirebrødre gik og ravede rundt i gården, og manden, som jeg stod hos, havde en skrå i munden, en ordentlig stor en. Jeg var barfodet. Pludselig spyttede han en ordentlig klat over min ene fod. Jeg var ikke tabt bag en vogn, jeg gav et himmelspjæt og råbte av av! Hov hov, du skal nu ikke bilde mig ind, at det gjorde ondt, og så grinede vi begge to.

Høet skal køres hjem

Kroen havde en engskifte oppe ved søen, og der blev slået hø, og så skulle det hjem. Kroen havde 2 heste, Lotte og Peter, 2 nordbakker og en ko. Vi startede så 4 piger af personalet, karlen og mig, og vi fik læsset og var på vej hjem. Da vi kom til kroen, hvor terrænet hældede meget mod vest, så væltede læsset, og 4 piger, karlen og jeg lå i et virvar, men ingen af os kom noget til, og karlen sagde: nu holder I kæft allesammen, og så siger jeg til kromanden: var der fulde folk her i aftes? Ja, der var nogle stykker. De skarnsfolk, sagde karlen, nu satte vi læsset her udenfor, og så har de væltet det. Om kromanden troede på forklaringen, ved jeg ikke noget om.

Om trolddom

Min far arbejdede på en gård i Vandet, og pludselig - antagelig en sygdom i besætningen - så mistede de svin, så nogle kalve o.s.v. De så ingen anden udvej, end at tage ned til den kloge kone, Maren Håning i Vindblæs på Himmerland. Hun kunne nok påpege, hvem der var den formastelige. Jo, sagde hun, den første, der kommer i gården, er den, der har forhekset besætningen, og den første, der kom, var min far. Nu fik han påbud om ikke at vise sig mere på gården, og kom han, ville han blive skudt.

Min far kom grædende hjem og gik til sengs, han var fuldstændig slået ud. Min far, der ellers var en stille og rolig mand, der ikke kunne tænske sig at gøre et menneske fortræd. Siden den tid har jeg hadet den familie. Havde det været i dag, havde de fået en dom for trusel på livet, men godt er det, at oplysningen er gået så meget frem, at hekseri er gået i glemmebogen. Men endnu er der ganske vist nogle gamle, som tror på det, men som det står i skriften: salige ere de enfoldige.

Sortebærgildet

De store knægte var kommet i tanke om, at nu skulle de små spilles et puds. Nu skulle der være sortebærgilde. Vi små skulle sendes ud i klitterne og samle bær, og så skulle de store give sukker til. Men vi små fik påbud om at samle en stor portion, for, sagde de, det blev en stor fest. Nå, vi små fik jo samlet en stor portion, og dagen oprandt. Nu skal I endelig tage godt med sukker på, for det er noget, som vi fik billigt hos købmanden, for det var blevet noget fugtigt. Vi øste sortebær op og godt med sukker på. Ja, vi har spist, sagde de store, så nu må I tage resten. Vi tog en ordentlig skefuld og tyggede på den. Det var en underlig smag, det sukker havde. Det er noget gammelt noget, og så knaser det sådan i tænderne. Da havde de skarnsknægte fundet noget sand, en skuffende efterligning af puddersukker og selv spist den rigtige sukker.

Småpluk fra drengetiden

Det var omkring 1910. Påskelørdag var far kommet i tanke om, at han ville besøge sine to brødre, en som boede i Hundborg og en, som boede i Sperring. Vi drog af sted, vor far, Anders og mig. Det var strålende vejr, det var midt i april, rigtig en forårsdag med sang af frøer, noget som vi aldrig har nu til dags. Vi vandrede så af sted gennem Nystrup Plantage, op gennem Vang, ankom hos onkel i Hundborg, og blev der til påskedag til hen mod aften. Så vandrede vi til Sperring hen til den anden onkel. Der blev vi så. Det blev vi nødt til, for det blev en storm af NØ med sne, og det blev ved i tre dage, så vi var helt sneet inde, og da det holdt op, var der sne til knæene. Men vi skulle jo hjem og måtte gå den lange vej til Klitmøller i næsten en alen sne. Anders og jeg snakkede om, at nu skulle vi hjem og finde vibæg. Vi vidste jo de havde æg i rederne, og nu havde vi chancen, for nu kunne vi nemt se, hvor de var, når de lå på reden. Vi var da også henne og fandt en halv snes æg, men to dage efter var sneen væk, vi havde fået foråret tilbage.

Da Anders var forsvundet

En aften kunne vi ikke finde Anders. Vi ledte alle vegne og råbte på ham, og det blev mørkt, og han var og blev borte. Mor græd og var helt fortvivlet, mon han er kommet noget til. Vi havde et lille kammer norden ud, og jeg kom i tanke om, at der havde vi ikke søgt, og minsandten, der lå han og sov. - Stor glæde over den fortabte søn.

Åen

Engang var jeg ved åen sammen med andre små kammerater, og vi morede os med at løbe over planken, som var lagt over åen. Det gik godt et stykke tid, men så trådte jeg ved siden af og kom helt under vand og råbte om hjælp, og de andre kom mig til hjælp og fik mig trukket op på det tørre. Så måtte jeg skyndsomst hjem og kom i noget tørt tøj og fik formaning, at nu kunne jeg lige prøve at gå ned til åen igen, for så ville jeg få stryg. Men vi badede gerne i åen, men passede på at vi ikke kom på for dybt vand.

Hvordan småbørn bliver udnyttet

Som sagt gik jeg meget omme på kroen. En dag sagde karlen til mig: kan du ikke løbe hen til tømrer Dragsbæk og spørge, om du ikke kunne låne en trærække til kroen. Jeg kom ind i værkstedet. Der var kun svenden til stede, og jeg bar min tale op. Jo, sagde svenden, nu skal jeg lige se, om vi har den hjemme. Nu kan du lige blive stående, så skal jeg lige se ad. Svenden var jo straks med på fuppen. Lidt efter kom han tilbage med en trillebør, hvorpå der lå en sæk med noget i, og jeg kørte så af sted. Da jeg var kommet ca. 25 m fra huset, blev jeg nysgerrig og ville se, hvad der var i sækken. Da viste det sig, at det var sten, så lod jeg trillebøren stå og løb hjem, og så kunne han selv hente den, og hvis han ikke har hentet den, ja, så står den der endnu.

Barkskibet Viktoris af Stockholm's stranding, ca. 1910

Det var i april måned. Kuling af NV. fra morgenstunden af, men op ad dagen gik det op til storm. Da blev der observeret et barkskib i NV, som syntes ikke at kunne klare landet. Det kom nærmere og nærmere, og til sidst var vi klar over, at der ville ske en stranding. Der var bud efter redningsbåden fra Klitmøller under ledelse af Poul Odder og bud efter Hanstholmbåden under ledelse af Anders Borup. Et kvarter før bådens ankomst skete strandingen, og skibet sad fast på anden revle. Klitmøllerbåden var blevet forsinket på grund af et uheld, da de skulle passere en bro over Nors å. Der blev de seks heste, som var forspændt båden urolige, da de var kommet ud på broen, og en af dem blev skubbet i åen, og det tog jo nogen tid, inden de fik den op. Det var nok godt det samme, for på det tidspunkt var søen så voldsom, at det sikkert ikke havde været muligt at få båden ud. Men lige efter, at båden kom, gjorde man klar til affyring af raket. Man skyder en raket af, som bliver anbragt på et stativ. I raketten er anbragt en line på ca. 200 m. Stativet kan drejes, sådan at der peges mod målet, men man skal tage vindretningen og vindstyrken i betragtning. Den første raket var

negativ og gled forbi. Så flyttedes rampen lidt mere mod luvard, og den næste var en fuldtræffer. Den faldt lige over fokkemasten, og der blev vinket fra land med en hue, at de skulle se at få fat i linen, hvorpå de skulle hale, til der kom en stjerneblok, som skulle gøres fast i masten så højt oppe som muligt. En af mandskabet prøver at forsere hen til fokkemasten, men på det tidspunkt var skibet knækket midt over og i færd med at skilles ad. Det havde en vindmølle som lænsepumpe. Da manden, som var gået forud, så at skibet var ved at skilles ad, sprang han i havet, og de andre fulgte efter. De havde alle sammen bælte på, og sø og vind førte dem hurtigt mod land, hvor så folk tog imod. Nogle gik endda helt ud i brådsøen og hev dem ind. De kom så op i hestevogn og i galop gik det til kroen, hvor de kom i seng og blev tøet op. Der var jo ingen læger eller Falck. Den nærmeste læge var i Thisted, og det ville tage 2 timer at nå Klitmøller. 10 mand blev reddet, 3 overlevede ikke. Skibet var lastet med koks, som blev solgt til et jernstøberi i Thisted. Det var en særlig slags koks, som kaldtes for smelte-koks, og jeg fik mangen køretur med vognmanden, som hentede dem ligesom de drev i land. De 3 mand fandt deres grav på Klitmøller kirkegård.

Julegrisen skal slagtes

Ca. 8 dage før jul skulle grisen slagtes. Min far stod op ved femtiden og grubekedlen skulle fyldes med vand, og det skulle helst være varm til slagteren kom, sådan ved syvtiden. Det var gerne vores onkel, Kræn Boesen. Jeg tror, det var 1,50 kr. han fik for det. Vi unger skulle blive i sengen, sådan noget skulle vi ikke se på, men vi kunne jo høre det. Dengang stak man jo grisen, den blev ikke bedøvet, som de gør i dag, og vor mor stod med en spand og en pøs med vand i, for der skulle jo lidt vand i når de rørte i blodet. Så blev der jo til blodpølse, som de kogte i grubekedlen. Ih, hvor det smagte, og så godt med sirup til. Så blev grisen skoldet og skrabet og skåret op, og indvoldene taget ud og rensset og skyllet, og de blev brugt til blodpølserne. Hvis grisen ikke vejede 300 pund, var det

ingen god gris, der skulle helst være 3-4 tommer flæsk. Dengang var der flæsk på en gris - hvad er der nu - svær med lidt fedt på indersiden. Nej, før i tiden var der saltet flæsk til en kartoffel, hvor det smagte godt, og så fedtegrever og godt med løg, det eneste der gik væk, var grisens hyl.

Julebagning

Nogle dage før jul skulle der bages brød. Dejgen blev lagt aftenen før, og kl. 4 stod far og mor op. Far skulle ilde ovnen, som de kaldte det dengang. Vi havde en stor ovn, som kunne tage 8 store brød, 20 x 40 cm, så det var nogen store mellemheder vi fik, og vi fik da alt, hvad vi kunne proppe i os. Til juleaften fik vi brunkål og flæsk og medisterpølse og tranebærsylte, men vi fik aldrig julegaver, men vi fik fra overklitfogeden tilsendt 2 kr., som vi så købte lidt til pynt til juletræet for. Vi fik da også bagt pebernødder, som vi så legede med om aftenen. Vi kaldte det for "Nød i hænde", og vi sagde til den ene, gæt hvor mange, og ramte de så rigtig, skulle vedkommende have dem allesammen, og gættede han forkert skulle han aflægge lige så mange, som var forkert. Men sådan noget som kortspil og spiritus har jeg aldrig set i mit hjem, for min mor var meget religiøs, og disse to ting ville hun ikke se i sit hjem, og det blev respekteret. Om det nu var fordi hun havde set så meget af dette i barndoms-hjemmet, for hendes far var dranker. Men hun var os en god mor.

I 1906 døde kong Christian den 9. Konge blev Frederik den 8. fra 1906 til 1912, hvor han døde i Hamborg. 1912 fik vi Christian den 10., som regerede til efter anden verdenskrig, omkring 1947, hvorefter vi fik Frederik den 9., som regerede til først i 1972, hvorefter vi fik Dronning Margrete.

I 1912 skete der stor ulykke

Udvandreraskibet Titanic forliste på sin jomfrurejse til Amerika. Det skulle jo erobre det blå bånd, men ak og ve, det løb ind i et isbjerg oppe under New Foundland, hvor isbjerget skar en revne på adskillige meter. Der gik panik hos de ombordværende, og for lidt redningsmateriel havde de vist også. Der var, så vidt jeg husker det, omkring 2000 sjæle ombord. 1300 gik ned med skibet. 700 blev bjerget. Skibets orkester spillede "Nærmere gud til dig, nærmere gud til dig", og det blev de ved med, så længe skibet holdt sig flydende, men pludselig begyndte stævnen at synke, og det gik ned omtrent lodret, og så var det slut.

En anden stor ulykke indtraf samme år. Den store Brammingulykke, hvor toget løb af sporet. På grund af varme havde skinnerne udvidet sig så meget, at hjulflangserne ikke kunne være der. En del af vognene væltede. Hvor mange, der omkom, har jeg ingen tal på, men jeg husker, at alle småmandens ven, Peter Sabroe, omkom. Altid var han på færde, tog rundt på arbejdspladser og på gårde, og ve dem som ikke var gode ved deres folk, det påtalte han i rigsdagen, han var nemlig rigsdagsmand, forbedrede de små deres kår.

En anden erindring fra 1912. Kromanden på Klitmøller kro gik jo og pimpede og som oftest i en salig bimmelim. Han var gået på toilettet, så syntes de andre, at det varede noget længe, inden han kom ud igen, og døren kunne de ikke få op, så karlen måtte hente en økse og slå døren ind - og der lå værten, død som en sild. Antagelig et hjerteonde.

1912 - ud at tjene

De svandt, de svandt, de blide barndomsdage,
min rolighed, min fryd med dem svandt hen.

Jeg kun erindringen har nu tilbage.

Gud lad mig aldrig, aldrig tabe den.

Nu var tiden inde, da jeg skulle ud at tjene. Vi skulle så op til bondemanden og se, om vi kunne blive enige om lønnen. Vi startede, min far, jeg og to andre drenge, som også skulle have

plads. Der var jo lang vej, 2 mil, men det regnede vi ikke for noget. Vi gik så langs med Nors å, og kom til Nors sø. Der boede en mand, som hed Chr. Thomsen, en stor kraftig mand. Da vi skulle over hans mark, som hed Nebelmark, spurgte kammeraten Peter mig: tror du din fæ kan banke Kræn Thomsen, hvis han kommer efter os. Ja, det er jeg overbevist om, men vi har jo ingen ting gjort, kun gået over hans mark. Nå, men alt gik jo godt, og vi så ikke noget til Kræn Thomsen. Vi fortsatte så langs søen, kom til Nors by og fortsatte til Kåstrup, hvor pladsen var. Jeg skulle være hos en bondemand, som hed Niels Oddershede, og min tante og onkel boede der lige ved, han var smed. Nå, vi kom jo ind og blev budt velkommen: sæt jer ned og få noget at spise efter sådan en lang travetur på 2 mil. Jeg tog godt for mig af retterne. Bonden spurgte så: nå, hvor meget skal knægten så have for sommeren. De diskuterede så frem og tilbage, og til sidst blev de enige om 40 kr., men så skulle jeg komme midt i april, for det var jo midt i den travleste tid, da marken skulle tilsås. Jeg mødte så den 15. april, gik alene den lange vej. Jeg tror nok, at jeg fældede et par tårer. Jeg havde det ellers godt. Karlen hed Jens Henriksen, og tjenestepigen hed Mette, og så var der en datter og tre sønner. Men hvor jeg længtes hjem den første tid. Efter en måneds tid oprandt min første fridag. Bonden sagde om lørdagen, nu må du tage hjem idag og så må du blive hjemme til i morgen aften. Det kan nok være, jeg kom i stadstøjet og af sted vestover og sang:

Hjem, hjem, mit kære hjem,
nej ingen plet på jorden
er skøn som du mit hjem.

Jeg kom igennem Nors og vestover mod Nors sø og langs med åen, til jeg kom til æ Skælbæk, en klitrække, og der ved foden af bakken kunne jeg se mit barndomshjem. Jeg græd, men det var af glæde, nu var jeg hjemme. Min mor stod i køkkenet, og hun tog mig om halsen. Velkommen hjem min egen dreng, nå, du kunne så få fri. Ja, sagde jeg, og så har jeg fri til i morgen aften. Nå, men kom nu og få noget at spise, for du må vel være sulten efter sådan en travetur. Det var jeg også, og min mor diskede op med syltet flask, røget fårelår og tranebærsylte, hvor det smagte.

Min far kom omsider hjem fra havet, og gensynsglæden var jo lige stor. Hvor længe har du så fri, spurgte han. Til i morgen aften, svarede jeg. Det er godt, svarede han, så skal jeg nok følge dig helt op til Nors sø. Nå, søndagen gik med at snuse rundt og se på de kendte omgivelser, så kom søndag aften, sådan ved 6-tiden, og nu skulle vi så afsted. Jeg tog afsked med mor, og far tog mig ved hånden, og vi travede østpå langs med åen, til vi kom til Nebelmark. Far sagde: nå, så går jeg hjem igen, jeg skal på havet. Vær nu en god dreng og gå i din plads, og så skiltes vi, han mod vest og jeg mod øst. Jeg tror, vi græd begge to. Jeg lagde så benene på nakken og løb den lange vej til Kåstrup og ankom ved 10-tiden og kravlede i seng, dødtræt. Kl. 5 næste morgen kaldte karlen på mig: nå knægt, kan du så se at komme op og hen at flytte unghøvederne. Der var vel 2 km dertil. Jeg fik da flyttet unghøvederne, som vi kaldte dem og kom hjem igen, og karlen sagde nu: kan du give dig til at muge i stalden, og så kan du gå ind og få noget at spise, før du skal i skole. Der var kun 25 m til skole, det var vores nærmeste nabo. Der var en ældre flink lærer, han hed Hansen. Han så gennem fingrene, hvis en sølle tjenestedreng var falden i søvn, og lod ham sove. Han er nok kommet tidligt op.

Sommeren gik, og det blev den 1. november. Tjenestetiden var udløbet, og min mor kom og hentede mig samt de 40 kr.. Det var en stor kapital at overlade til en lille knægt. Vi ankom så til Thisted, hvor vi skulle træffe min store søster Anine, som var blevet gift. Hendes mand var med, og vi startede på Krabbes konditori, hvor svogeren gav kaffe og lagkage med flødeskum. Sådan noget havde jeg jo aldrig smagt. Og så skulle der jo handles, jeg skulle have lidt tøj og sådan hen ad vejen, og så tog vi hjem med posten.

Det var min første plads.

Min anden plads

var hos Peder Kusk i Vandet. Det var jo nok så nær, men han var en hidsig og brutal stodder, men heldigvis ikke ret meget hjemme. Der var 3 karle, Jens, Laurits, Keld og min broder Marinus og mig, en husholder Kirsten og en gammel pige, som hed

Inger, og en pige, som hed Margarete. Marinus var konfirmeret, jeg 12 år, og jeg skulle muge under grisene onsdag og lørdag. Så en søndag, jeg var hos grisene, kom stodderen og spurgte: har du muget hos grisene i går. Det var ikke for at jeg ville lyve for ham, men jeg huskede ikke bedre, end at jeg havde gjort det. Så fik jeg en på hovedet med de ord: jeg skal fanden fløteme lære dig at lyve. Jeg blev både sur og gal, og for at tirre ham, kom jeg ikke ind til middag. Jeg skjulte mig oppe på høløfttøt, og lidt efter kommer stodderen og råber Poul. Jeg svarede ikke, og nok en gang, Poul. Endelig dukkede jeg op af høet. Der var en trappe op til loftet. Jeg kunne se på ham, at jeg skulle have en ordentlig en på kassen. Jeg begyndte så småt at forsere trappen. Da der var 5 trin tilbage, sprang jeg, og som en raket for jeg forbi ham. Han langede ud efter mig med venstre hånd. Den højre havde han fået brækket en gang han var på pige-sjov i Aalborg. Han var vist blevet smidt ned af en trappe. Jeg ind og fik min søndagsmiddag. Tror I så ikke han kom og plukkede mig i armen og skabte sig uansvarlig. Da jeg så slap fri og kom ud, satte jeg kursen ad Klitmøller til. Min far var hjemme, det var jo søndag, og da jeg fortalte om, hvordan jeg var blevet behandlet, blev han rasende, kom i stadstøjet, og en stok i hånden, for som han sagde, nu skulle bonden klapses af. Han skal få stokken lige i synet. Vi travede af sted og ankom der sådan ved firetiden, men til al held for bonden var han ikke hjemme. Vi fik så snakket med Marinus, og han fortalte, at bonden også havde overfaldet ham og havde kværket ham, så der var røde striber på halsen. Nå, men vor far skulle jo hjem og på havet, men vor mor skulle nok komme dagen efter, og hun kunne være skrap både i hånd og mund. Mor ankom dagen derpå, og bonden var hjemme, og vor mor fik ham under behandling, og han fik læst og påskrevet om, at han kunne lige prøve på at slå os igen, og med hensyn til Marinus forlangte hun 10 kr. for tort og svie, og hvis han ikke gik ind for det, ville hun tage ham med til Thisted, hvor det så ville blive anmeldt. Så blev bonden bange, halede 10 kr. frem, og lovede at vi ikke skulle få flere bank. Det fik vi heller ikke, men bonden sagde til mig, det var da en farlig kæft, der sad på din mor.

Snart blev det 1. november, og jeg skulle hjem og arbejde med kroge. Slut med min anden plads.

Vinteren 1913

Vinteren gik og julen kom med det samme om igen, julebagning, grisen slagtes, pebernødder o.s.v. Jeg kan huske en sang, som min mor lærte mig som 5-årig. Den gik hun altid og nynnede på. Sangen stod i "Hjemlandstoner", en religiøs sangbog, og lyder således:

Du er på rejse mod evigheden,
 hvor skal du havne, og tænk derpå,
 på Sionsgade de evig skønne,
 hvor guds udvalgte for tronen stå.
 Oh led mig på den vej, den rette,
 som fører hjemad mod himmelen.

Og biblen taler om tvende veje,
 og en af disse du vandre på.
 Den ene fører til nød og smerte,
 den anden hjem til guds rige gå.
 Oh led mig på den vej, den rette,
 som fører hjemad mod himmelen.

Min mor fik mig lært denne sang, og når der kom fremmede, skulle jeg altid synge den for dem, for at de kunne høre, hvor dygtig jeg var blevet.

Foråret 1914

Så kom vi til foråret 1914, og jeg skulle have min tredje plads. Det blev i Vorring hos Johan Hansen. De havde 3 piger, og der var en karl, som hed Kristian, og pigerne hed Stinne, Johanne og Petrine. Der havde jeg en god plads. De var rare og flinke mod mig.

Der var stadig uro i Østrig, Balkan og Tyskland. Vi anså, at der ville opstå en verdenskrig, og den opstod dyrskuedagen, og de forskellige lande erklærede hinanden krig. Mange tog hjem fra dyrskuet. Mange fik deres indkaldelsespas og skulle møde nede ved grænsen. Det hele var et Ragnarok. Tyskerne overfaldt Belgien og Rusland, og snart var hele verden i krig. Vi undgik at

komme med, for vi var jo et godt spisekammer. Nå, men krigen gik jo sin gang og udartede sig til en skyttegravskrig, som varede i fire år.

Vinteren 1914

Jeg kom så hjem til 1. november og arbejdede ved krogene, og så skulle jeg jo gå til præsten. Han boede i Vester Vandet og hed Hamlet. Vi gik de 12 km til præstegården. Der var Marinus Slavensky, Kristian Jørgensen, Peter Hausgaard og Poul Andersen, og pigerne Dortehea Krog, Jensine Boesen og Andrea Lyhne. Vi var syv ialt, og vi skulle igennem skoven, og der var en sti, som blev kaldt kærlighedsstien, og der gik vi så og spiste vores medbragte frokost. Måske kissemissede vi lidt ind imellem, men vi skulle jo hjem til krogene.

Min fjerde plads

Jeg var nu blevet konfirmeret og skulle have en plads. Jeg kom så til Kåstrup igen på en gård, men de første otte dage skændtes og sloges jeg med manden. - Nej, der ville jeg ikke være, og så løb jeg af pladsen og gik til Klitmøller. Jeg kom hjem og fik en ordentlig skældud, og jeg skulle i min plads igen. Min far fulgte med mig, og jeg sagde: ja, hvis I tvinger mig, så løber jeg igen. Vi kom derop, og min far var inde hos manden og forhandlede med ham. Jeg gik derude, klar til at løbe. Så kom far ud. Nå, nu har jeg ordnet det, nu kan du så følge med hjem, men det kostede mig 10 kr. for at få dig fri din skide knægt. Men grunden til hele balladen var, at jeg sammen med en kammerat havde været på fiskeri. Vi havde været ude at pilke torsk, og vi fik mange. Da forstod jeg, at nu var jeg kommet i mit es. Jeg ville være fisker, det lå mig i blodet.

Nå, vi kom hjem, og da vi kom ind sad der, ja, hvad tror I, ikke fanden, men en stodder fra Kåstrup, og han bar jo hans tale op. Han havde hørt, at jeg ingen plads havde, og han stod og manglede en anden karl. Mor græd, og hun bad mig om at tage pladsen. Det kunne jeg ikke stå for, og jeg sagde ja, så møder jeg i morgen. Jeg kunne jo altid tage et forsvindingsnummer. Men jeg blev der i 1½ år. Jeg kunne godt lide det miljø, der var der, men

17.

det var en streng plads, i marken kl. 7.00 og så til kl. 8.00 aften. Den dag jeg ankom, gik vindmøllen, og den hylede og skreg som en stukket gris. Naboerne kunne ikke sove, når den gik. Så sagde jeg dagen efter: kan vi ikke blive fri for den hylen. Jo, sagde manden, men sagen er den, at der er ingen af os, der tør gå derop, tør du? Ja, svarede jeg, jeg er hverken bange for dig eller møllen, og jeg fandt fedt, olie og et sæt kobler og entrede op, bandt en af vingerne med koblerne, så de ikke kunne dreje. Jeg smurte så både fra top til tå og mig selv. Bonden stod dernede og holdt for øjnene, når jeg entrede op i en af vingerne. Endelig blev jeg færdig, og møllen blev forløst for koblerne. Jeg råbte ned: slå så vingeklapperne til og få møllen i gang, og møllen drejede lydløst rundt, og derefter kunne naboerne få deres nattesøvn. Kom nu ned og få din formiddagskaffe, for det har du fortjent. Dette var mit første arbejde, jeg var nu anden karl. Forkarlen hed Kræsten, og drengen hed Niels, og pigerne Else og Louise.

Der var meget at lave. Bonden var meget i byen. Han sad i sognerådet og var vurderingsmand for brandforsikringen. Når han tog i byen, sagde han, nu kan I så gøre det, og når I så bliver færdige med dette, kan I give jer til det, og sådan blev han ved, til vi havde arbejde til fjorten dage, bare fordi han var væk en halv dag, og når han så kom hjem, kunne han sige: jeg synes fedem randemer, at det er lidt I har bestilt, mens jeg var væk. Bonden var jo slem til at tage en tår over tørsten, når han var i Thisted. En dag skulle han til marked. Han kørte med de to unge heste, og det blev hen ad aften, og klokken blev 9 og den blev 10. Forkarlen og jeg stod og ventede på ham. Pludselig hørte vi en vognkomme i rasende fart, og vi åbnede døren og kikkede ud. Da ser vi hestene tage en runde i gården, og med kun tre hjul på vognen. Den fjerde var der kun nogle få eger af. I indkørslen til gården stod en stor granitsten, og den havde han kørt imod med forhjulet, og bonden var faldet af, og han kom humpende ind i gården. Han havde slået det ene ben. Vi fik hestene i stald og grinede højt, og da havde han stået udenfor, og så åbnede han døren og råbte: er det mig I griner af, vil I se mit ben, som jeg har slået, og han hev buksebenet op og viste os skinnebenet, som hang i laser. Så kom Kristine, hans kone, og fik ham ind og i seng.

Men ellers gik dagene med slid og slæb. En dag var avisen kommet, og den blev skjult for mig. Jeg måtte ikke se den. Der stod nemlig en artikel i om en båd fra Klitmøller, som var savnet på andet døgn. Far var med den samt brødrene Martin og Knud Vegeberg og Anton Brund, og der var storm af NØ. Men jeg fik det da at vide. Jeg tog min cykle og kørte mod hjemmet, hvor vi alle var forsamlet, og der var gråd og elendighed. Men på tredje døgn om eftermiddagen kom kromandens søn Viktor løbende. Kroen havde nemlig telefoncentralen. Han meddelte, at der var kommet bud fra Langerhuse, et lille fiskerleje på Harboøretangen om, at de var landet i god behold. Der blev vel nok stor glæde i de fire hjem. De tre af dem havde vel omkring 10 børn hver.

Grunden til den lange udebliven

De var taget på fiskeri om morgenen og havde sat kroge og også fået dem ind igen. Da de begyndte at stime mod land, kommer motorpasseren. Han var ganske ny i faget, ingen motorforstand. Han meddelte: nu har vi ikke mere olie. Cylinderen fik smørelse fra et glas anbragt oven på motoren, og det kunne reguleres sådan, at det kunne afgive i dråbevis af olie, men kunne også åbnes sådan, at det løb lige ned i bunden af båden, og han havde bare åbnet helt for glasset. De kørte så længe, til stemplet satte sig fast, og det blev til storm af NØ. Der var så ikke andet at gøre end at lænse for det bare tømmer. De havde sejl, men stormen var så voldsom, at de ikke kunne føre det. De lænsede så i to døgn, indtil stormen lagde sig, og de satte sejl og styrede SØ hele tiden.

Deres hjemkomst

Dagen oprandt så, da de skulle komme hjem. Vi var alle forsamlet på stranden, da de ankom, og der blev snakket og leet, og alt var såre vel.

En anden episode med samme båd

Det var en dag med hvad man kaldte halvdårligt havvejr. Fiskerne blev i land på nær én båd. Det var min far, Martin og Knud Vegeberg og Anton Brund. Fattige var de, og de trængte til at tjene

noget. De kom også ud en times sejlads af land, og da de kom ind til revlerne, var havet næsten ulandeligt, men de havde altid en dunk med 40 l petroleum i reserve, og da de kom ind til revlen, hældte de det hele i havet, hvor olien så dæmpede søen så meget, at de slap over revlen og landede i god behold. Martin Vegeberg sagde til min far, da de skulle ind over revlen: i dag drukner vi. Det gør vi vel ikke, lad os nu se, og de landede i god behold takket væres deres ekstra petroleum.

Tilbage til pladsen

En dag ragede jeg uklar med bonden. Det var en lørdag. Jeg greb en fork og løb efter bonden med de ord: nu skal jeg stikke dig ned. Jamen, bette Poul, betænk på, hvad du gør, du kan godt få fri i aften, og så kan du blive hjemme til i morgen aften. Det var jo lige det, jeg var ude på, for jeg kunne ikke i min vildeste fantasi komme i tanke om at stikke ham ned, nej, føj for pokker. Men jeg fik jo min fridag, som var planen med det hele. Jeg blev hos ham i 18 måneder, så vi blev da gode venner igen, og jeg har besøgt dem flere gange. Manden er forlængst død. Konen er levende endnu, hun er 91 år.

Men kosten var ikke altid lige god. Om morgenen fik vi rugmad og en stor skål mælk ind på bordet, hvor vi så var en 4-5 stykker om det samme fad. Når så klokken blev halv ni, skulle vi hjem og have frokost, som bestod af speget ål, det vil sige saltet ål, samt det sædvanlige: et fad mælk. Middagsmaden var ikke så dårlig, og så slugte vi den, for vi skulle jo skynde os og have en lur, for vi skulle jo ikke tørne til før klokken halv to, og så ind og have en kop kaffe med en knald sukker til. Så i marken igen og klokken halv fem skulle vi hjem og have vores mellemmad, som bestod af opstuede kartofler, røget skinke og mælk igen af det samme fad. I marken igen til klokken otte, så var det endelig fyraften, og vi skulle have vores nätter, som vi kaldte den. Det rigtige navn må være nadver. Og så gik vi dødtrætte til sengs.

I Kåstrup lærte jeg at drikke. En høkerbajer kostede 12 øre, 3 pæl brændevin 33 øre, og rundt på gårdene bryggede de gammelt

øl, som så skulle stå og lagres et par år. Bønderne havde jo løjer af at drikke os fulde, og når det så blev grundlovsdag, skulle vi jo til fest, og til dyrskue og store onsdagsmarked. Så begyndte vi jo gerne hos Martin Eriksen ude i Nørregade. Det var en snask som alle de andre, og så hos Madam Sund, en beværtning, som lå i Ågade og så Landmandshjemmet og Grand Hotel, cafe Nytorv, Børsen, Cafe Snorren med inskription på loftsbjælkerne. De gamle vikinger drak altid et glas til, inden de gik. Og så var der Toldbod Vinhus, Cafe Hannæs, og oppe på Store Torv en lille snask, hvor værten hed Jens Chr. Thomsen. Han blev altid kaldt Jens Chr. Bredflab på grund af hans store mund. Jeg sad derinde engang og fik mig en stille bajer, og der sad en bekendt af mig, han hed Bernt, en rigtig slagsbror. Ved et bord sad der to fiskere fra Vorupør, og de var blevet noget ubehagelige, og værten kom hen til Bernt og hviskede til ham: kan du ikke smide de 2 ubehagelige fyre ud. Jo, sagde Bernt. Han rejste sig op, tog de to i røv og nakke og hev dem ud af døren, og kom ind og fik en bajer for veludført arbejde. Samme Bernt er lige fyldt 90 år, og er på plejehjem i Fjerritslev. Nå, tiden gik jo, og jeg flyttede så til Vandet, jeg havde jo været hos bonden i 18 måneder.

Min femte plads

Så fik jeg plads i Vester Vandet som karl hos en, der hed Jens Kristensen. Konen hed Marie, og to døtre Louise og Johanne. Og så var der et forbistret rødt øg, som man aldrig kunne stole på, den ville både bide og slå, så vi blev aldrig gode venner. Engang hen på sommeren, det var en markedsdag, sagde Jens: kan du trække til marked med to stude. Så ville han køre derind og prøve på at sælge dem. Det gik jo også godt til Thisted, for der var jo ingen bajere på vejen. Jeg kom godt ind på markedspladsen, og det var fint vejr og strålende solskin, så jeg begyndte at blive tørstig. Over for pladsen lå en beværtning, og jeg fik så en til at se efter mine stude, imens jeg slukkede min tørst, og det blev en Gl. Carlsberg. I mellemtiden var Jens ankommet. Nå, har du været inde og få en genstand, her har du så to kroner, så kan du jo købe dig en kop kaffe sådan hen på dagen. Ja tak, svarede jeg, men det blev ikke til kaffe, nej,

flere Gl. Carlsberg, og til sidst var jeg hønefuldt. Manden kom, nu har jeg solgt studene, men vi skal have dem med hjem, for de skal ikke leveres før om fjorten dage. Kan du trække dem hjem igen? Ja, det kan jeg da, svarede jeg nok så flot. Ja, jeg må nok hellere følge dig ud ad vejen. Vi tager Tingstrupvejen, den er mindst befærdet, og han fulgte mig så helt ud gennem Thingstrup. Nå, sagde han, tror du nu, du kan klare den? Ja, selvfølgelig, svarede jeg, endskønt jeg var så fuld, så jeg knap kunne se hverken mand eller stude. Nå, jeg slingrede så vestover, til jeg kom til Øster Vandet. Jeg kom til en gård, hvor der boede en, som hed Poul Frost. Der lod jeg stude være stude og lagde mig i grøften og faldt i søvn omgående. Men på aftenen vågnede jeg, og da var alle stjerner tændt. Jeg tænkte ved mig selv, hvor er du? Så kom jeg i tanke om, jamen du havde da to stude med, hvor er de? Jeg kunne ikke se dem. Så vandrede jeg hjem til gården, og klokken fire startede jeg igen mod Øster Vandet. Jeg vidste jo, hvor jeg havde sovet rusen ud, og så gik jeg ind på gården. Jeg traf Poul i stalden, og jeg spurgte: du har vel ikke set to stude, for de løb fra mig i aftes. Jo, vi har to fremmede stude, men ikke det skulle være dem. Jo, ganske rigtig, det var dem, og han hjalp mig at få dem ud og med et smørret grin sagde han: pas nu på de ikke løber fra dig igen, na. Jeg nåede da hjem til gården sådan hen på morgenstunden. Den første, jeg mødte, var Jens. Han spurgte, jamen Herregud, hvor har du været, hvor blev du af. Jeg svarede: jeg har da været til marked med to stude, og så løb de fra mig, og jeg kunne ikke fange dem igen. Men her har du mig så, hvis du tør tage mig igen, og så snakkede vi ikke mere om min markedstur.

Det blev jo så efterår, og en dag jeg gik og pløjede, ragte jeg uklar med det røde øg. Den ville ikke gå, som jeg ville have den til, og så fik den stryg af tømme, og det havde Jens stået derhjemme og set, og han kom farende og råbte, hvis ikke du kan behandle hestene ordentlig, kan du rejse omgående. Jeg tager dig på ordet. Ja, det var jo ikke sådan ment, svarede han. Et ord er et ord, en mand er en mand, jeg rejser, her har du tømme. Jeg var nu blevet hidsig, nærmest desperat, en arv jeg har efter min mor, som jeg lignede i sind og skind. Nå, jeg tog hjem til gården, pakkede mine ting og tog min cykel og startede. Jeg

tænkte, hvor skal du nu tage hen. Så kom jeg i tanke om min søster, der boede i Beersted. Der kunne jeg tage hen. Det var jo midt i tærsketiden, så der kunne jeg måske få arbejde, og det fik jeg også, og jeg blev der så længe til tærskningen var ovre, og jeg var arbejdsløs. Så kom der bud derhjemme fra, at vor far og Marinus havde været på Hanstholm og købe en lille motorbåd. Den hed Tordenskjold, den havde en lille seks hestes Horsens motor. Det kan nok være, jeg fik samlet mine ting sammen og kørte mod Klitmøller. Endelig var min drøm gået i opfyldelse - at blive fisker. Jeg ankom til hjemmet, og der blev jo snakket og diskuteret, og der blev spurgt, hvad med redskaber, for du har vel sagtens ingen penge at købe noget for. Men så kører vi med det, vi har, indtil du får tjent til redskaber.

Min første fiskedag

Det var med torskegarn. Vi startede fra landingspladsen mod nord til Risbæk, hvor der skulle være godt med torsk, og vi satte garnene, ialt, og vi ankrede op fire timer og fik vores kaffe, og vor mor havde smurt en ordentlig tejnfuld mellem-mader, som vi satte til livs. Jeg tænkte, det var dog mærkeligt, du mærker ikke spor til søsyge, som der var spået om. Men søsyg har jeg aldrig været, des dårligere vejret var, des bedre var jeg tilpas. Nå, det blev så tiden, da vi skulle hive garnene ind. Det gik jo også godt. Vi havde fået fire garn indenbords. Da kludrede vor far lidt, og vi fik et garn i skruen, og bums - motoren gik i stå. Vi måtte så hale resten ind med håndkraft. Der var mange torsk i garnene. Vi ankrede så op og afventede, at der skulle komme en båd forbi. Vi satte nødflag op, en ballon, som vi hejste op i masten. Efter en tids forløb kom Vinterflid forbi. Skipperen Jens Konge observerede nødsignalet og kom os til hjælp, fik en trosse ombord, og så gik det mod landingspladsen. Vi fik da skruen befriet for garnet, som var godt indviklet. Min far sagde, jeg tror vi er for klejn mandskab, jeg tror, vi skal se at få en erfaren mand med. Vi havde en onkel, Chr. Boesen, som havde holdt op med fiskeriet, og ham fik vi så med, og vi fiskede mange torsk.

Så kom tiden, hvor vi skulle til at bruge kroge. Vi fik 14 truge i lasten, og agnen så således ud: 2 kroge med småsild, 1 krog med svinetarm, 2 kroge med småsild, 1 krog med svinelever. Min

far skulle så holde ved trugen, mens krogene for agterud. Marinus og jeg skulle være klar til at smide vager og dræg, når der var gået en trug. Da vi så havde fået den sidste krog i havet, så lå vi og kørte rundt om den sidste vage i en time, og så begyndte vi indhivning af krogene. Men sikke fisk der var, vi havde begyndt helt inde på revlen, og de tre inderste truge var så fyldt med fisk, at de flød helt i overkanten af vandet. Hæ, sagde Kræn Boesen, der har vi nok ramt stimen. Han stod ved roret. Min far trak i linen, Marinus og jeg havde nok at gøre med at pille kuller af krogene. Da vi så endelig var færdig, var vi fuldt lastet, så vandet var ved at gå over lønningen, men til al held var havet stille og roligt, og vi havde en god dag ud af det.

En bekendelse

Jeg har alle dage været vild og uregerlig, kan jeg se idag, hvor fornuften endelig har sejret, og som jeg har været glad for, og er der nogen, som har lidt for min skyld, beder jeg Jer om forladelse for min hidsighed, men det er en arv efter min mor. Jeg vil ikke bebrejde hende noget, hun gjorde jo alt i bedste mening. Der er noget, som hedder indtil tredje og fjerde led. Jeg kan godt se, at jeg ikke var god ved mine forældre, de havde jo megen sorg og bekymring af mig.

Ud at sejle

Jeg fiskede så hele denne vinter, men da det blev forår og ikke så meget fiskeri, fik jeg bisselæder i skoene, nu ville jeg ud at sejle. Jeg fik hyre med Kristine af Thisted, en galease. Skipperen hed Kjær og bedstemanden hed Chr. Hede og så mig. Skuden lå i Vejle, og vi riggede den til. Vi skulle til Halmstad i Sverige efter tømmer til Køge. Nå, vi kom så ud af Vejle fjord, så skulle jeg lave kaffe. Jeg havde lige vasket op, og til opvasken skulle jeg bruge udenbordsvand, og da jeg skulle sætte vand over, glemmer jeg, at kedlen var halv fuld af saltvand, og jeg lavede så kaffe, og skipperen tog en ordentlig slurk, men

udbrød: føj for fanden, det er jo salt. Så måtte jeg jo lave en frisk tår. Jeg satte en kedel over og lavede kaffe. Vi var nu nået ud i Kattegat, og jeg satte kanden over, for kaffen skulle jo være varm, vi havde kun primus. Så tog Kristine en ordentlig overhaling, og primus og kaffekande røg på dørken. Nej, sagde skipperen, nu har vi et glas portvin, nu kan det være nok med den kaffe.

Vi kom til Halmstad og fik lasten ombord. Det var svært tømmer, og vi afsejlede mod Køge. To gange blev vi prajet af tyske rekognosceringsfartøjer, som ville se vores papirer, hvem vi var, hvor vi kom fra og hvor vi skulle hen. Vi fik så lov at sejle igen og nåede Køge, hvor vi så begyndte at losse. Der var i stævnen en lille lem, som blev kaldt bovport, og som kunne tages ud, og derigennem gik så losningen. Chr. Hede var laster, han skulle løfte hver tømmer op på en tønne, som lå på siden og rulle dem frem til mig, som stod i lugaren, og så skulle jeg løfte dem op over skotten til en rulle, som lå på tværs af bovporten. Men ak og ve, en fik jeg ikke højt nok op og den dundrede ind i skotten, som slog en stor revne, og skipperen kom springende og tog min hånd. Tak skal du have for det. Jeg sagde, hvis du ikke er tilfreds med mit arbejde, kan du selv komme og løfte dit tømmer, eller se at få fat i en anden mand, for så kan jeg godt skride. Og derved blev det, og jeg afmønstrede. Nå, og hvad ville jeg så. Jeg tænkte på min søster i Beersted, der kunne jeg tage hen. Jeg kunne måske få arbejde i tørvemosen. Jeg ankom der og fik arbejde med det samme, og sommeren gik på hæld, og jeg tog hjem igen. Nu måtte jeg jo til at fiske igen. Så ville min far og Marinus sælge båden. Jeg snakkede med en kammerat, om vi ikke skulle købe den, og det var han med på. Vi købte så båden, og aftalen var, at vi skulle afdrage på den ligesom vi tjente til, og vi fik en, som hed Ole Krog, og Chr. Boesen med, og vi tjente godt, så vi fik betalt hele gælden, så nu var vi jo velhavende.

Vinteren gik, og foråret 1918 kom, og nu fik vi begge to bisse-læder i skoene igen, nu ville vi ud at sejle, men vi skulle jo have solgt båden. Der kom to mand fra Lild Strand og så på den, den ene hed Peter Mouritsen, den anden husker jeg ikke navnet på. De købte båden for 1500 kr., og så skulle vi levere den i Lild Strand. Nå, vi gjorde klar til starten, afsejlede og kom til Lild Strand, fik vores penge og en god frokost. Vi havde en bror til kammeraten med. Vi gik til Frøstrup, hvor vi skulle med tog til Vandet, men vi var jo blevet lidt opstemt af frokosten og kom

i tanke om at blive ved til Thisted, og det gjorde vi, mens broderen sprang af ved Vandet station.

Vi to, Peder Chresten og jeg, tog så med til Thisted, hvor vi nærmest gjorde byen usikker, tog et værelse på et hotel og vågnede op med en dundrende hovedpine. Dagen efter kom Peder Chr.s far ud efter ham, han var en af de frelste, så det var jo en skam at have sådan en vandartet knægt, men vi var såmænd som to alen af et stykke. Peder Chr. forliste inde på Amerika for en menneskealder siden. Han faldt udenbords fra en skude.

Hyre igen og forliset

Jeg blev forhyret igen med en tremastet skonnert fra Nykøbing. Det var en engelsk fiskesmakke, som var rigget om til tremastet skonnert. Der var skipperen Poul Poulsen, Karl Nystrup fra Vangså og mig. Karl Nystrup var bror til Poul Nystrup. Vi kom til Nykøbing og afsejlede derfra og kom Hals ud og til Halmstad efter tømmer. Vi fik lasten ind og ventede på godt vejr. Endelig fik vi det. Vi afsejlede så fra morgenstunden, og det gik godt, til vi kom hen ad middagsstunden, så begyndte det at kule op af SV, og det endte med en forrygende storm af SV, og vi lå og krydsede op mod vinden og jævnlig kontrol med, om vi havde vand i lasten, men det havde vi ikke før helt henne på eftermiddagen. Da opdagede vi, at hun tog vand ind ganske foruroligende, og vi måtte i gang med en såkaldt grydepumpe, og der stod vi, Karl og jeg, skiftevis i to timer og punpede, og så ganske pludselig sagde pumpen stop, og vi kunne ikke rokke pumpestang hverken op eller ned. Der var kommet en lille klods op i røret og havde sat sig fast. Hvad nu - gode råd var dyre. Så beordrede skipperen os til at forsøge med spande. Mig ned i kahytten og Karl oppe og tage imod. Hvilken håbløs opgave. Så kom ordren, smid dækslasten over bord, der er ingen tid at spille, og vi fik surringen taget bort og hev tømmer ud i havet. Vi fik ikke det hele ud, før skuden var fuld af vand. Kun stævnen, tre master og ruftaget var oven vande, og tømmer lå og skvulpede fra den ene side til den anden, hvorved der gik to og tyve støtter, og lidt efter rutschede den ene ankerkætting ud, så havde vi den at slæbe på. Vores jordiske gods havde vi bjærget op i jollen, som hængte agter. Der kom en ordentlig bølge og tog det hele, alt vores kluns var væk. Vi havde kun det, vi gik og stod i, og tabet

måtte vi selv bære, ingen forsikring. Vi drev så hele natten, og hen på morgenstunden sådan i lysningen passerede en damper forbi. Vi havde nødflag oppe, men han så os ikke. Vi havde hverken lys eller tændstikker, alt var vådt. Vi drev hele dagen derpå til ved firetiden om eftermiddagen, og op under Svenskekysten, hvor vi blev observeret af fiskere fra Morup tange, som kom os til hjælp. Et døgn uden mad og drikke, og gennemvåd og forfrossen. En kutter tog os tre forkomne mennesker ombord og hurtig mod land, hvor vi så fik en kærlig behandling og sov til næste dag. Vore værtsfolk hed Anders Birger Bengsson og Lillian. De havde en lille pige på to år. Vi rejste ind til Falkenberg, hvor skuden var blevet losset for sit indhold og var kommet på bedding, hvor den så fik en tiltrængt reparation, og Karl og jeg blev sendt hjem i det eneste tøj, vi var kommet i land i. Vi lignede et par lazaroner. Vi gik så hjemme i 8 dage.

Jeg var en tur i Vangså og se til Karl, han var selvfølgelig ikke hjemme. Jeg tror, han var på pigesjov. Jeg sov der så om natten, og ved firetiden kom gamle Karl Nystrup, han var strandfoged. Han spurgte, om jeg ikke godt ville følge med ham til stranden, for han havde drømt om natten, at der var drevet et lig i land. Jeg kom i tøjet, og vi startede. Vi var ikke kommet ret langt, før vi fandt liget. Hans drøm var bleven til sandhed. Vi skulle så have liget slæbt i sikkerhed. Vi havde hver en strandheg, en stang med en kraftig krog i enden. Den blev brugt til at hugge i tømmer, når det skulle slæbes på land. Jeg ville så hugge hegen i tøjet, men Karl sagde nej, det må du ikke. Vi tager hver i et ben og slæber ham i sikkerhed, og det gjorde vi så. Det viste sig at det var en tysk orlogskaptajn med meget dingeldangel på brystet og en svær prismes, der hang om halsen på ham. Han var skudt ned oppe ved Helgoland og blev begravet på Vang kirkegård. Vi gik så hjem, og Inger, hans kone, havde lavet kaffe. Nå, var der så noget, spurgte hun. Ja, det kan du vel se, og han fremviste prismekikkerten. Der var drevet et lig i land, som jeg havde set i drømmen. Vi fik så spændt hestene for vognen og hentede liget. - -

Tilbage til skuden og Falkenberg

Efter de otte dages forløb sendte skipperen bud efter os. Han ville ikke gå der alene og bad os komme. Vi aftalte så at rejse dagen derpå, men om aftenen var jeg ved stranden med en af kropigerne,

og om morgenen hentede ambulancen hende. Hun havde fået den spanske syge og blev kørt til Frelsens Hærs lokale, som var blevet indrettet som epidemilokale. Jeg var sløj om morgenen og måtte holde sengen. Jeg fik så bud til Karl, at han måtte rejse alene, for jeg lå til sengs, og han rejste så, men efter to dage i sengen var jeg frisk igen. Det var som om ingenting kunne bide på mig. Jeg rejste, og ankom til København, hvor jeg var i Nyhavn, og nu skulle jeg så have billet til Falkenberg, men ak og ve, jeg havde brugt for mange penge i Nyhavn, så de kunne kun række til en billet til Halmstad, og der måtte jeg stå af og jeg gik ud i en skov, hvor jeg så gik, til det blev lyst. Ih hvor jeg frøs. Da det blev lyst, satte jeg kursen vestover. Jeg holdt mig helt ude ved kysten, men der var jo langt til Falkenberg - fem svenske mil. Men det blev solskin, og det hjalp på humøret, og hen mod aften nåede jeg Falkenberg, men hvor var jeg træt, sulten og tørstig, og fødderne brændte som ild. Men jeg nåede da hen til toldereren Karl Larsson, Havnevejen 10, hvor vi logerede og spiste. Men hvor var jeg træt, og jeg gik i seng, men dagen efter var jeg frisk igen.

Karl og jeg skulle jo hjælpe med reparationen. En dag skulle vi kalfagre dækket, og jeg skulle varme begen, så den var flydende. Jeg skulle så bære den hen til Karl, som skulle hælde den i notene. Jeg kom med en gryde kogende beg, men skvulpede gryden over den ene hånd, hvor begen straks stivnede. Jeg sprang hen og stak hånden i vand. Det lindrede smerten lidt, men hvad med hånden. Den var helt sort af begen. Jeg måtte pille den af stump for stump, og skindet hang i laser. Jeg fik en forbindelse om og gik i lang tid, inden det var helt. Vi havde en skøn tid. Der var dans hver lørdag i noget, der hed furét, en åben danseplads, hvor hver dans kostede 5 øre. Der havde vi det med skæg og ballade, og et par piger havde vi da også. Jeg havde en, som hed Johanne Larsson fra Brake et stykke vest for Falkenberg, og hende skrev jeg sammen med en tid, men alt får jo en ende, og det fik det jo også, der var jo piger nok i denne verden.

Vi fik repareret færdig og fik lasten ombord og afsejlede så mod Randers, men da vi kom op i nærheden af Grenå, fik vi en storm igen, og vi besluttede så at gå ind til Grenå, til stormen var overstået. Vi var i land for at se på byen og restaurationer ikke at forglemme. Vi var så kommet sammen med et par fyre, og vi stod nede ved havnen og diskuterede, og der stod en telefonpæl ved siden af os. Der blev spurgt, er der nogen af jer, der kan kravle

til top i masten. Jeg svarede: ja, det kan jeg. Så prøv! Jeg entrede til tops og fik fat i to af trådene, som knækkede og faldt til jorden, og jeg hængte stadig i masten. Jeg kom ned og håbede, at vinden ville flove af, så vi kunne sejle tidligt om morgenen og komme langt væk fra Grenå. Jeg havde jo en ond samvittighed, men heldigvis var der ingen, som havde set det, kun kammeraterne. Vi kom så til Udbyhøj, hvor vi ventede på en slæbebåd, som skulle slæbe os til Randers. Vi havde jo ingen motor. Slæbebåden ankom, og vi blev slæbt til Randers, hvor vi lossede de sidste rester fra forliset og gjorde klar til at gå til København for videre ordre.

Vi kom ud i Kattegat, og skipperen sagde: nu kan I to tage vagten. Jeg går ned og sover lidt. Vi kikkede lidt på hinanden og sagde: nu skal skipperen få en ordentlig skraber, nu kalder vi ikke på ham, før vi har Kronborg i sigte. Jeg spurgte Karl: kan du klare at udregne kursen. Ja, det kan jeg godt, vi har jo søkortene at se efter. Og det gik jo over al forventning. Så kalder jeg på skipperen: Kronborg i sigte. Han gned sig i øjnene. Hvad siger I, Kronborg forude. Hvordan er I kommet så langt. Ved at sejle selvfølgelig. Det er vovet spil, I har været ude på, men gå nu til køjs med jer, så tager jeg roret til København, og skulle der blive noget, så kalder jeg på jer. Vi ankom til København og lagde til i Nyhavn. Karl og jeg sov. Skipperen tog hen til en skibsmægler, hvor han fik ordre på at hente en last brædder til København, de skulle hentes helt oppe i Norland.

Vi startede så mod Norland og kom da også der og fik lastet brædder til København, men Daglyset, som skuden hed, var såmænd lige læk. Der blev pumpet hver morgen to hundrede slag med pumpen. Karl og jeg snakkede så sammen om vi ikke skulle afmønstre, når vi havde losset i København, og det gjorde vi. Så gik vi otte dage uden hyre. Vi boede på sømandshjemmet Betel. Der boede en hyrebas i Nyhavn, og der kunne vi få hyre fra, når der var nogen. Jeg gik der daglig. Jeg opdagede, at hvis man ville have en hyre, skulle man søge en plads lige uden for kontordøren, for døren blev altid åbnet, og der blev råbt op om, hvad de søgte. En dag gik døren op, og der blev råbt: en kullempere til en stor norsk damper, der går til Amerika. Jeg var ikke sen til at smutte ind sammen med et par stykker andre, men jeg var den første og fik jobbet. Jeg var nødt til at tage det, for pengene var jo næsten opbrugt. Karl rejste hjem og fik en hyre med en lille skude fra Thisted, og jeg dampede vestover mod Amerika med Herakles af Drammen, som damperen hed.

Karl kom senere til Amerika, hvor han læste til styrmand, og han blev senere kaptajn, var med i anden verdenskrig og blev torpederet i Stillehavet, hvor alle omkom på nær Karl og en til. Karl døde for en tre år siden og blev sendt hjem i en urne, som blev sat ned i forældrenes gravsted på Vang kirkegård. Det var hans sidste ønske.

Ære være hans minde!

Turen til Amerika

Vi sled os vestover, og efter 10 dage nåede vi New York, hvor vi skulle have ordre for videre fart. Vi fik ordre, skulle gå til Norfolk og læsse kul til Italien. Så måtte vi jo på farten igen. Da vi var vel ankommen til Norfolk, fik vi lastet kul, og så blev der råbt: hvis der er nogen, som vil afmønstre, må de melde sig til styrmanden. Vi var fire mand, som ønskede det. Jeg havde aftalt med en norsk kammerat, at vi ville til Baltimore, hvor vi nok kunne få hyre. Jeg var i land, fik ordnet pas og papirer, og nu kunne jeg så rejse, hvor jeg ville i Amerika. Jeg havde to onkler og en tante, som boede i Chicago, og dem ville jeg besøge ved en lejlighed, men foreløbig var det Baltimore. Men i Norfolk traf jeg en Marstal skipper, som lå med et barkskib, og som skulle hjemover, og han manglede folk. Han sagde: tag med hjem, for her i Amerika er det den rene elendighed. Nej, hjemme i Danmark, der har vi det godt, I har jo ikke mærket krigen, kun skovlet penge ind, og nu i krigens sidste år, 1918, har vi mærket den, og han fik mig så overtalt til at tage med. I mellemtiden havde han så fået skrabt så meget mandskab sammen, at han turde vove hjemfarten. Der var skipperen, to styrmænd, en kok og ni dæksmand, 13 mand ialt. 2 grise havde vi ombord i en kasse på dækket og fem høns. Det var skipperens private. Han ville have sin omelet hver dag. Vi afsejlede og havde kun sejl som drivkraft. Vi kom ud i rum sø, og det gik godt den første dag, men hen under aften kom skipperen og sagde: barometeret falder voldsomt. Vi har en storm i anmarch. Alle mand på dæk, klar til at surre alle løse dele, men gør det nu forsvarligt. Og snart var stormen over os, og søen brækkede over skibssiden, og tit var vi bordfuld af vand, men den rejste sig hver gang. Vi var lastet med kul og havde tre biler i lasten, som stod oven på kullene. Med formindsket sejlføring hev vi så af sted, men alt får jo en ende, og det gjorde stormen jo også, og snart

var det godt vejr igen, og vi fik sat alle sejl igen. Jeg var blevet udkommanderet til at tage røjlejobbet, det øverste sejl på fokkemasten. En wire var fastgjort et stykke under råen, hvor vi så kunne sætte fødderne og med brystet ind over råen. Når så skuden tog en overhaling og var ved at dyppe rånokken i vandet, måtte man hage sig godt fast, så man ikke rutchede udenbords. Men alt gik jo godt, dog var vi meget plaget af storme på turen hjem. En nat blev frivagten purret, vi skulle fange vores grise. Søerne havde slået grisekassen i stykker, samt hønsehuset. Vi fik da bjerget det hele, og vi fik da godt vejr igen.

Vi slagter gris

Så kom turen til den ene gris. Vi fik den bundet og op på en af lugerne, og kokken stod parat med kniven klar til at stikke grisen. Jeg skulle røre i blodet, for der måtte jo intet gå til spilde. Jeg havde jo set derhjemme, hvordan man skulle behandle blodet. Der skulle jo laves blodpølse, og det blev der også, og en stor balje med næsten kogende vand til skoldning af grisen. Det gik godt altsammen. Vi fik den skåret op, og det hele var klappet og klar. En del af grisen blev nedsaltet, og resten blev hængt op under fokkeråen, hvor det hængte i en pose, der blev åbnet fornedet, og der kunne det så holde sig frisk de første fjorten dage. Vi havde en del følgesvende med. Det var delfinerne. De svømmede om kap med barken, fulgte skuden, for frem og tilbage rundt om stævnen og tilbage igen. Vi havde en nordmand om bord, som havde været med på hvalfangst, og vi havde en harpun om bord, og han sagde nu vil jeg prøve, om jeg ikke kan harpunere en delfin. Han prøvede et par gange uden held, men endelig lykkedes det, en stor krabat på ca. 100 kilo. Vi fik så rigget en talje til og fik den hevet om bord og fik den slagtet og spækket skåret væk, så der kun var kødet tilbage, og så fik vi delfinbøf. Det smagte godt, det har lighed med hestekød såvel i smag som i udseende, når det bliver tilberedt på den rette måde.

Storm igen

Vi fik en ordentlig hiver af NV, og søen gik højt, og så kom der en mægtig bølge ind over skibssiden. Vi var fuldstændig begravet i vand, så det stod op i de nederste køjer. Vi havde

vor~~s~~ ruf på dækket, og vi havde mange passagerer med fra Amerika i form af kakerlakker. De var alle vegne i køjen og i vores proviant, men da vi kom til Shetlandsøerne forsvandt de, det blev for koldt til dem. Nu var vi så kommet om i Nordsøen, og nu var det først, at faren begyndte. Tyskerne havde spækket hele Nordsøen med miner, og vi kunne vente hvert øjeblik at løbe på en. Vi fik ordre til at ligge med redningsbælter under hovedpuden, men vi slap da godt igennem, og vi fik Rubjerg Knude fyr i sigte, så nu var vi endelig i Danmark. Vi kom til Skagen, fik lods om bord, og stæv- nede ned gennem bælteerne og ankom til Svendborg, hvor vi så blev afmønstret - en rejse på 45 dage. Vi fik vores hyre udbetalt, og nu skulle dagen og hjemkomsten fejres. Vi var 10 mand, skipperen og styrmændene var ikke med. Vi tog ind på det nærmeste værtshus, som hed cafe Limpotten, og der blev bestilt 10 halve flasker snaps, for den ene ville jo ikke stikke op for den anden, og sikken fest, til sidst var vi ravende fulde, og det endte med slagsmål, så blodet flød, men vi blev da fornuftige og gik hver til sit. Nogle skulle til København, en til Island, en nordmand var forsvundet under slagsmålet, og en anden nordmand og en fra Århus og jeg skulle følges ad. Vi entrede toget, som skulle til Odense, men det gik ikke længere, det var jo under krigen, og forbindelserne var så dårlige. Vi stod så af toget, nu skulle vi se os om efter et værelse, som vi også fandt, og så i byen igen, hvor vi turede rundt, men vi kom da omsider i seng. Om morgenen vågnede jeg, og da var de to stukket af uden at kalde på mig, en lumpen streg. Nu var gode råd dyre. Vi havde været inde på banegården og indlevere vore kufferter på den samme seddel, og den lød på en af de andres navne, og da jeg kom og skulle have min kuffert, blev der spurgt, om jeg havde et nummer. Dette måtte jeg benægte, og jeg forklarede så, hvordan det var gået til, men jeg har nøglen til kufferten og kan beskrive, hvordan den ser ud. Så fik jeg den da udleveret og dampede vestover mod Thisted, hvor jeg ankom sådan hen mod midnat. Nu stod jeg der uden lejlighed for at nå hjem. Jeg måtte gå de 18 km. Jeg tog min kuffert på nakken og vandrede vestover mod Klitmøller, og jeg nåede hjem hen på natten og bankede dem op. Min mor lukkede op. Jamen Poul, er det dig, der er kommet hjem og vi som troede du var for- list. Jeg havde da ikke skrevet hjem i et halvt år, og glæden var jo stor hos far og mor.

Så skulle jeg jo til at fiske igen. Jeg købte en bådpart og fiskede sammen med tre brødre, Martin, Knud og Jens Vegeberg. Jeg skulle jo somme tider om på kroen og se, hvordan de havde det, og der var første stuepigen Anna, hende holdt jeg lidt spas med. En aften

besøgte jeg hende på hendes værelse, som hun havde sammen med en anden stuepige. Op til loftet var der en lille afsats, hvor der var en lille trappe på fire trin, som stod løs, og hvis man ikke var kendt med den, så kunne den nemt glide, og det gav et ordentligt bump i loftet. Samme aften var en kammerat til mig på vej op til kokkepigen, og han kendte jo ikke trappen, og det gled med et vældigt brag. Så kan det nok være, værten kom farende. Jeg sad inde og snakkede med Anna, og værten kom og bankede på. Døren var låset, og han bad hende om at lukke op, men hun sagde nej. Så gik han og hentede anden stuepigen, som så skulle få Anna til at lukke op. Hun bankede på og sagde: Anna, luk lige op. Det gjorde hun, og da døren gik op, stod værten bag hende. Nå, det er dig, og han sagde, pigens bliver jaget bort i morgen. Jeg trådte et par skridt frem og sagde: Nå, det gør hun, hvis du gør det, skal du få al den klø, jeg kan orke. Pigen blev ikke jaget bort. Det turde han simpelt hen ikke. Han kunne slet ikke holde de unge ude. Vi havde megen skæg og ballade på kroen. Men før jeg blev voksen, kan jeg huske, der sad et selskab af unge mennesker, og de havde fået lidt rigeligt inden for vesten, så kom værten: nu lukker vi for i aften, nu får I ikke mere. Jo, de ville have en omgang mere, inden de gik. Nej, I får ikke mere. Kroen havde en ko. Hvis ikke vi får en omgang mere, så trækker vi koen ud og traver den frem og tilbage. Nej, I får ikke mere. - Og dem ud i stalden og ud med koen, og værten måtte op med en omgang for at få koen ind igen.

Min første rigtige kærlighed

Kroen skiftede jo ofte pigerne ud, og til første november kom der to piger fra Fjerritslev. De var sødskende. Jeg skulle om på kroen og tage dem i øjesyn. De hed Agnes og Magdalene. Agnes var stuepige og Magdalene kokkepige. Jeg faldt straks for Magda, som vi kaldte hende. Vi kunne jo så godt sammen og var glade for hinanden. Vi gik så sammen det meste af vinteren, og så kom vi i tanke om, at vi lige så godt kunne forlove os, for vi var klar over, at den vej ville det gå. Vi blev forlovet sidst i marts, og alt var jo såre godt. Jeg fiskede stadigvæk, men til første maj havde de sagt deres plads op. De havde fået plads i Fjerritslev. Magda havde fået plads hos vognmand Villesen og Agnes hos en manufakturhandler. De havde

en yngre søster, som også tjente i Fjerritslev. Det blev den 30. april. Jeg skulle på havet, og jeg tog ud. Vi stimedede to timer, satte vores kroge, og da vi så gav på den sidste trug, lød der et brag fra maskinen, og den gik i stå. Vi skulle så ned og se, hvad der var sket. Vi opdagede, at pindbolten, som sidder i underkanten af stempelstangen, var gået sig en tur, og stempelstangen var bøjet. Så vi lå hjælpeløs og vi ankrede op, satte nødflag op i masten. Vi kunne skimte et par både længere mod vest og håbede, at de havde set nødsignalet, men så kom en såkaldt smørbåd forbi, og han holdt ned mod os og spurgte, hvad der var i vejen med os. Vi afviste assistancen, det var jo de andre både, vi satsede på, men de havde ikke observeret os. En mild luftning af NV. Så måtte vi have to årer ud, og vi begyndte indhivning af krogene, men det kneb, når vi skulle op for drægene, men så kom vi i tanke om at tage topstykket af og sætte startsvinget på svinghjulet, og dernæst sætte skruen til, og det viste sig, det var en god ide, for på den måde kunne vi køre op hver gang, vi kom til en dræg. Vi fik da endelig den sidste krog om bord og satte sejl og begyndte at sejle mod land. Det var imidlertid blevet langt hen på aftenen, og i land var man blevet klar over, at der var sket noget med os, og en båd startede på eftersøgning efter os, og efter halvanden times sejlads fandt de os, og vi fik en trosse om bord, og så gik det mod landingspladsen, og vi nåede i god behold i land.

Det var nu blevet 1. maj og min fødselsdag, og da vi havde afleveret vores fangst, gik vi hjem til en veltiltrængt hvile. Magda og Agnes skulle jo rejse om formiddagen, og jeg jo om ad kroen og tage afsked med Magda. Vi tog afsked med hinanden, jeg skulle jo hjem og sove oven på strabadserne. Tiden gik, og jeg tog mange ture til Fjerritslev og sov hos hendes forældre om natten. Det var et par halvgamle og kærlige svigerforældre, jeg havde fået. Jens og Johanne hed de. Johanne var hans anden kone, hans første kone var død for mange år siden, og da stod han alene tilbage med seks små piger i en alder fra to til ti år. De blev så sat i pleje rundt om hos familie og venner. Vi besøgte så hinanden skiftevis i Klitmøller og Fjerritslev, og alt var såre godt, men da Magda havde været hos vognmanden en tid, fik hun en knude på halsen og begyndte at skrante lidt, og hun kom hjem og gik en tid og var oppe hos mig en tid, og tog hjem igen og var hos lægen, der til sidst beordrede hende indlagt på sygehuset, hvor hun lå i 2 måneder. Men der var ingen forandring at mærke. Så en

lørdag bestemte jeg at tage ned og besøge hende, tog med tog til Fjerritslev, kom ind på sygehuset, hvor jeg kunne komme og gå, som jeg ville. Vi faldt hinanden om halsen. Hvor blev hun glad for at se mig. Vi spøjte og pjattede og snakkede om fremtiden og så videre. Jeg stod ved hendes seng den hele aften, og så tog jeg en kærlig afsked. Jeg lovede at komme næste dag. Jeg skulle sove ude hos hendes forældre om natten. Men hen på morgenstunden, jeg var ikke stået op endnu, kom Magdas to søstre og deres tante grædende ind og sagde: Magdalene er død i nat. Det var, som fik jeg en kølle oven i hovedet, fuldstændig lammet, men én ting var jeg glad for, at jeg var kommet lige på det sidste og havde sagt farvel. Jeg græd, så tårerne randt, ja, vi græd såmænd alle om kap. Magda kom så hjem og stod lig i storstuen. Jeg rejste så hjem, kom til Thisted. Min mor var på det tidspunkt blevet indlagt på tuberkuloseafdelingen, og jeg besøgte hende, græd og faldt hende om halsen, og hun trøstede mig, så godt hun kunne.

Moder jeg er træt, nu vil jeg sove.
Lad mig ved dit hjerte slumre ind.
Græd dog ej, det må du først mig love,
thi din tåre brænder på min kind.

Her er koldt, og ude stormen truer,
men i drømme, der er alt så smukt,
og de søde englebørn jeg skuer,
når jeg har de trøtte øjne lukket.

Efter afsked med mor tog jeg hjem sorrigfuld og fortvivlet, kunne ikke komme til mig selv, tog bøssen ned fra knag og gik ture ud i klitterne, hvor der var fred og stilhed.

Du som har sorg i sinde
gik ud i mark og lund
og lad de svale vinde
dig vifte karsk og sund.
Gak over bjerg og dale
og lyt til søens glar,
til skovens alvorstale
og kildens muntre svar.

Begravelsesdagen

Så kom dagen, hvor Magdalene skulle begravnes. Jeg tog til Fjerritslev fra morgenstunden af og kom ud til Kettrup Kjær, hvor forældrene boede. Det var 10 km syd for Fjerritslev, og alle sødskende og familien blev forsamlet og vi sang:

Lyksalig, lyksalig, hver sjæl, som har fred,
thi ingen kender dagen, før solen går ned.

Magdas far og jeg kyssede hende på panden, og låget blev skruet på kisten. Der var en, der sagde, hvorfor tog du ikke ringen af hendes finger. Jeg svarede: hvad jeg har givet hende, mens hun levede, vil jeg ikke tage fra hende. Den skal hun have med på den sidste rejse. Så kørte vi mod Aggersborg kirke, hvor hun skulle begravnes, og hvor også hendes mor lå begravet. Da vi var kommet halvvejs, kørte vi ned ad en bakke, kaldet Husby bakke, og så var der en af hestene, der blev bange og løb løbsk, og vognen væltede, og en blev slået bevidstløs. Det var Magdas tante, og hun kom på Thisted Sygehus med en hjernerystelse. Det var en uhyggelig oplevelse.

Ved graven sang vi:

Kirkeklokke, ej til hovedstæder
støbtes du, men til den lille by,
hvor det høres trindt, når barnet græder
og inddysses blidt ved vuggesang.

Kirkeklokke, når til sidst du lyder
for mit støv, skønt det dig hører ej,
meld da mine kære, så det fryder,
hun sov hen som sol i høst går ned.

Så kom den grå hverdag. Jeg tog hjem, gik og kunne ikke finde ro. Så kom mit pas, jeg skulle ind til marinen. Jeg skulle møde anden påskedag ude på Holmen. Min mor var kommet hjem i marts, uhelbredelig, det var kræft. Så lå hun hjemme i 14 dage, og fik kun morfin. Når hun vågnede op ca. hver tredie time, fik hun en ny portion, og til sidst døde hun i troen på sin Frelser.

Ære være hendes minde !

Lyksalig, lyksalig, hver sjæl, som har fred,
dog ingen kender dagen, før solen går ned.

En stranding ved Klitmøller i oktober 1920

En svensk damper løb på grund ved Klitmøller. Det var tåget vejr, og pludselig tager den grunden. Det var Mode af Stockholm. Den var lastet med stykgods, sådan alt muligt, og deriblandt en masse vindruer. Bjergningsbåden var på pletten omgående, og der blev sendt bud efter Svitzer, og han forhandlede så med rederiet, og da de var blevet enige om prisen, kunne de begynde losning. De, som var ugift, kunne ikke stå i bjergelavet men måtte godt komme om bord. Af og til gik en tønne i stave, og ud trillede vindruer, og vi var ikke sene til at guffe i os. Der blev så losset i et par dage, og så skulle Svitzer prøve at tage den af grunden, og efter et døgn forløb gled Mode ud i sit rette element. Den gav 500 kr. til hver af bjergningsmandskabet.

Ved marinen

Så kom vi hen i nærheden af påske 1920, og jeg skulle møde på Holmen anden påskedag. Jeg tog af sted, ankom til Holmen sammen med en hel del andre. Vi kom ud på det gamle "Fyn", som var kaserneskipet, hvor vi blev lægeundersøgt. Vi var tre mand, som havde fået feber, og det var på det tidspunkt, hvor miningitisen florerede, så vi blev sendt på Militærhospitalet ude på Jagtvejen. Vi kørte i en ambulance, og som vi kørte allerbedst, måtte chaufføren bremse op for en mand, der var trådt ud på gaden foran os. Bag os kom en ung mand på cykel. Han anede ikke, at vi bremsede op og jog hovedet ind gennem den bageste rude, som splintrede med et brag. Vi kom på farten igen og nåede Jagtvejen, hvor lægen undersøgte os. Da det var overstået, sagde han: hvad vil I her efter, I fejler ikke noget, kun en smule feber, men nu kan I komme til køjs og ligge i nogle dage. Vi lå så og hvilede i 3 dage, og kom derefter op. Vi gik der i 10 dage, men så skulle vi hjælpe i køkkenet, vaske op og gøre rent og sådan hen ad vejen. Så kom vi igen om bord på det gamle skrog "Fyn", hvor vi måtte eksercere sammen med de andre. Jeg havde kun 11 dages skole. Så stillede vi til mønstring. Der skulle udtages 2 mand til officersmessen, og selvfølgelig blev jeg den ene, den anden var en kontorist fra Esbjerg. Han som hovmester og mig som hovmestermath. Vi havde 6 officerer, som vi skulle passe op og rette maden an til, rede køjer og passe dem

op i alle ender og kanter, og de skulle lønne og koste os. Maskinmesteren stod for regnskabet og indkøbene.

Vi kom så om bord i "Ingolf", en sejl- og dampskonnert, som var skoleskib for kadetter til den danske marine. Der var 70 unge mennesker om bord foruden 17 værnepligtige samt officererne. Fra den dag havde jeg ikke mere med krigsvæsenet at gøre, kun når vi havde skydeøvelser, så skulle jeg i lasten og hive kasser med granater op, eller når vi havde øvelse, læk skib, så skulle jeg fare rundt og lukke vandtætte skodder, ellers var jeg fri for andre øvelser. Vi afsejlede så fra København til Århus havn, og derefter skulle vi til Middelhavet. Vores første by var Malaga i Spanien, og der ankom vi til i brændende sol, 35^o, og her så vi tyrefægtning. Hvilken rå dyremishandling, føj for pokker. Herefter tog vi fra Spanien. Næste rejse gjaldt Le Havre i Frankrig, hvor vi var i land og så os om og hilste på de frankse piger, men de så jo ud som dem i andre byer. Derefter gik rejsen til Dortmund i England, hvor vi traf sammen med den danske krydser "Heimdahl". Så skulle officererne jo have en fest på "Ingolf", og hovmesteren og jeg skulle servere for dem, og efterhånden begyndte stemningen at blive høj, også hos mig og hovmesteren. Der kom jo mange slanter ud, og dem kunne vi ikke nøje at smide væk, og så drak vi dem selv. Så kom næstkommandøren hen til mig: hør 254 (det var mit skibsnummer), du er jo sømand, vi har sendt en af "Heimdahl"s officerer op i rigningen og væddet med ham om, at han blev fanget deroppe. Det skulle gælde en flaske champagne. 254, kan du klare den. Jeg skal prøve ad, sagde jeg, og begyndte opstigningen. Manden oppe under storraen anede jo ikke, at de havde en kat med "Ingolf". Det varede ikke længe, før jeg fangede ham og holdt ham fast og afæskede ham en flaske champagne, som han havde tabt. Jeg råbte så ned: I har vundet. Så lad ham komme ned, og ned kom vi, og lidt efter kom næstkommandøren med en flaske champagne og sagde: nu kan I dele den, og det behøvede han kun at sige den ene gang. Vi tømte flasken, mens vi stod og vaskede op, lidt usikre på hånden. Der knækkede somme tider et glas. Så kom maskinmesteren ud til os. Hør gutter, nu tror

jeg hellere I må gå til køjs og lade resten stå til i morgen, for vi vil jo da gerne have lidt af glassene med hjem. Vi fulgte ordren og gik til køjs.

Jeg har glemt at fortælle om vores tur op gennem Kattegat. Maskinmesteren kom, før vi skulle runde Skagens Rev Fyrskib. 254, sagde han, sørg nu for at finde frem, hvad vi skal bruge, for når vi nu kommer ud i Nordsøen, så bliver du selvfølgelig søsyg. Mon det går så galt, svarede jeg. Ja, jeg kender det fra erfaringen, svarede han. Jeg har fisket i Nordsøen i flere år, har været over Atlanten to gange, den ene gang endda med et barkskib. Ja, så behøver du ikke finde noget frem, sagde han.

Vi sejlede så mod København. Tiden var jo snart inde, da vi skulle afmønstre. En dag havde jeg rettet an til frokost. Vi havde fået kalvekød dagen i forvejen, og der var lidt til overs til pålæg. Jeg havde gemt lidt til hovemsteren og mig. Så blev der ringet fra messen, og jeg trådte ind. Mester spurgte: er der ikke mere kalvekød? Jo, svarede jeg, jeg har taget lidt fra til os, vi skal sku vel også have lidt, og smækkede døren i. Det kan nok være, mester kom farende, og jeg fik en ordentlig overhaling, og han sagde: dette her hører du nærmere til. Der gik så en dags tid, så kom næstkommandøren. Han og mester var ikke så gode venner, og han sagde til mig: 254, gå nu ind til mester og giv ham en undskyldning for din opførsel, for ellers får du en måneds efterskole. Jeg tyggede lidt på den. Så tænkte jeg: det spiller jo da ingen rolle, om jeg skulle give ham den undskyldning. Jeg gik ind til mester med huen i hånden og så brødebetyngtet ud - nærmest et skuespilleransigt. Det var jo en måneds straf, det gjaldt. Mester, sagde jeg, jeg er meget ked af den episode i går, og jeg vil give dig en undskyldning. Jeg godtager den, svarede han, men hvor blev jeg ked af det, for jeg synes, at jeg har behandlet jer-pænt, og det indrømmede jeg. Snart var vi i København, hvor vi blev afmønstret. Jeg rejste hjem med 165 kr. på lommen.

Hjemme igen

Jeg kom så hjem og optog mit gamle erhverv, fiskeriet. Jeg begyndte at slå mig på flasken igen. Nu havde jeg holdt mig om-trent et år, da så nogenlunde, men nu begyndte jeg igen. Besøgte svigerforældrene og kom ikke helt appelsinfri derned. De bebrejdede mig det aldrig. Men de sagde: Poul, kom til fornuft, de døde kommer jo aldrig tilbage.

Jeg fiskede ca. et år, men minderne kom stadigvæk tilbage. Så blev jeg ked af Klitmøller, for der var efterhånden blevet så mange religiøse, at de havde taget magten. De ville næsten bestemme, hvor mange bajere, man måtte få: ingen. Så besluttede jeg at rykke mine teltpæle op og fik en tjans med en båd fra Hanstholm. Det var vinteren 1923, streng vinter med frost og sne. Jeg skulle være hos min bror, Peter, som var flyttet til Hanstholm som skomager, og min bror, Otto, havde fået plads hos bonden Peter Post og Stine. De havde to børn, Inger og Niels. Jeg kom med båden Tordenskjold sammen med Karl og Jens Bjerregard. Her var miljøet, som jeg godt kunne lide. Her var stort jagtområde. Det var før området blev købt til vildtreservat, hvilket først skete helt hen i 1935; så der var jo frit slag overalt i klitterne lige til Klitmøller i syd og til Nors sø i øst og Sårup og Ræhr, man kunne gå i fred over det hele.

I fare

En dag ville jeg på rævejagt i sporsne. Der var megen sne, og det frøs 10°. Jeg tog bøssen og mine skøjter med. Jeg ville helt ud til Blegsø, en lille klitsø, som lå lidt nord for Nors sø. Der skulle være stor chance for at få en ræv. Jeg asede mig frem til Blegsø, fik skøjterne spændt på og tog fart sydover med alle nerver spændt. Pludselig går jeg gennem isen med bøssen hængende tværs over hullet. Det viste sig at være en såkaldt andevåge, en våge, som et par ænder havde svømmet rundt i for at holde den åben, og det var mislykket for dem, og så havde frosten lagt en hinde over den, som jeg ikke kunne se. Nu sad jeg der i vågen, og jeg havde læst i et blad, hvordan man kommer op af en våge. Jeg fik det ene ben op til vågekanten,

som holdt, og med et voldsomt stød med benet gled jeg op over iskanten baglæns, og der stod jeg så gennemvåd i 10^o frost, 15 km fra hjemmet. Idet jeg gik igennem isen, springer der en ræv op et stykke syd for mig, men jeg var jo nødt til at lade den løbe. Jeg var klar over, at jeg skulle hjem så hurtigt som muligt, og jeg løb så hurtigt, som jeg formåede. Da jeg var kommet halvvejs, så jeg nok en ræv, som sad på en bakketop, og jeg tror den sad og grinede af mig. Jeg nåede omsider hjem, og tøjet måtte skæres af mig. Det var jo stivfrossen og kunne stå alene. At man kunne udstå sådanne strabadser, kunne jo tyde på, at man har haft et jernhelbred. Dagen efter var jeg frisk igen. Vi går i fare, hvor vi går.

Fugletrækket

Om efteråret, i oktober måned, kom det store fugletræk fra Norden, og fuglene så jo kun fyret, det var det eneste lys, der var at se, og så fløj de rundt om fyret og mod glasset, og der var en skrigen og en hysten af den anden verden. Der var alle slags fugle, og de blev ved at kredse om strålerne. Så skulle vi ud at fange fugle. Det var mest drosler og sjakkere. Vi fik 10 øre for stykket, og det foregik på følgende måde: vi lavede en ketcher på en lang stage, og så havde vi en lommelampe. Når fuglene havde sat sig på jorden, blændede vi dem med lommelampen og slog ketcheren over dem. Det var fuldt lovligt dengang, men for en del år siden blev det forbudt. Da der blev lys i alle landsbyer forsvandt fugletrækket fuldstændigt. Hvor jeg savner den lyd af fugleskaren. Årsagen dertil, vil jeg formode, er den store belysning, der er indført. Jeg tror de flyver videre om natten.

Jeg gik og kikkede på de piger på Hanstholm, men de var jo ikke anderledes end de andre, jeg havde set. Nogen var tykke, og andre var tynde. Så endelig fandt jeg en, og vi blev gift først på året 1924. Jeg fik så arbejde ved havnen i fire måneder, så var vi en femten mand, der blev afskediget. Jeg måtte så til at fiske igen, og i november 1924 fik vi vores datter, Grethe.

Vi boede oven på hos en Johan Pedersen den sommer. Så fik vi lejet et hus, der kaldtes Staves Hus. Huset, hvor Marys mor var født. Vi flyttede ind, men der var smalhals, for der var næsten ingen fiskeri. Fiskerne tjente denne vinter fra 800 til 1500 kr., og vi skyldte for husleje o.s.v. Føden var jo noget, vi skulle have. Brændsel hentede jeg ved havet i min rygkurv og bar det hjem. Vinduer og døre var så utætte, al katten i vinduerne var væk. Viceværtten, det var fyrmesteren, gjorde ikke noget ved det. Så gik vinteren, og det blev sommer og vinter igen med frost og sne. Stadig ubetalt husleje. Jeg havde været hos viceværtten om efteråret, men så ragede jeg uklar med ham, og som en hævnakt satte han mig til sagfører. Jeg skulle så flytte inden en vis tid, ellers ville kongens foged komme og smide mig ud. Det gik så til hen på vinteren. En dag stillede fogeden. Han havde en mand med, som skulle rydde huset for indbo. Nu var det så heldigt, at udvalget for statens huse havde møde på kroen. Jeg bad så fogeden vente, til jeg havde snakket med udvalget. Det gik han med til, og jeg startede ned på kroen, hvor jeg spurgte, om de syntes, de kunne være bekendt at smide en familie ud midt i en streng vinter, og det indrømmede de også, at det var umenneskeligt, og de sagde, at jeg kunne blive boende til 1. april. Hvis så huslejen ikke var betalt, skulle jeg være villig til at flytte godvilligt. Det gik jeg ind på, men jeg kunne ikke skaffe pengene og måtte flytte midt i marts. Jeg flyttede så til Klitmøller, hvor jeg lejede mig ind hos en gammel senil stodder, som boede alene, og jeg kom med min fætter på fiskeri. Jeg fiskede fra Klitmøller i et par måneder, men så kunne jeg ikke få mine kroge ordnet hjemme og kunne ikke få nogen hjælp fra konen; hun havde fået ondt i ryggen. Jeg måtte så afbryde fiskeriet.

Så stod jeg der uden arbejde og uden hjem. Jeg sendte konen og Grethe hjem til svigerforældrene og fik lov at sætte vores møbler ind i et hus, som stod tomt, og så søgte jeg hyre igen. Jeg fik også en, det var med skonnerten Else af Aalborg. Skipperen hed Niels Rytter. Den lå i København, og der skulle jeg møde som bedstemand til 85 kr. om måneden. Det var jo ikke store summer, men man var jo nødt til at tage, hvad man kunne få.

Jeg rejste til København, kom om bord i Else, og vi afsejlede til Klakshavn. Vi skulle indtage en last cement til Norland og have brædder med tilbage til Krik. Vi kom godt til Sverige og fik losset og lastet og kom til Helsingør, hvor vi gik i havn på grund af storm. Vi lå der et par dage, inden det blev godt vejr igen, og vi afsejlede mod Krik, hvor vi ankom i god behold og fik udlosset. Så sagde jeg til skipperen, at jeg ville have mere i hyre. Jeg vil have 100 kr. i måneden, for ellers ville jeg afmønstre. Men det ville han ikke give, og så gled jeg, tog til Esbjerg og fik hyre med fiskefartøjet Marne af Esbjerg. Skipperen hed Peter Jensen. Jeg var så med ham i tre måneder, så skulle han have ny motor indlagt, og det ville tage mindst en måned.

Jeg tog til Hanstholm, men der var ingen ting at lave, så jeg fik arbejde hos Jens Vestergaard på Digegård. Der var jeg så i høstens tid, men så fik jeg opspurgt, at jeg kunne få en lejlighed hjemme hos svigerfar, og jeg skulle nu have hentet vores fattige indbo. Jeg lånte to heste og vogn hos Jens Vestergaard og kørte til Klitmøller, fik læsset indboet på vognen og kørte med klitvejen til Hanstholm. Endelig havde jeg fået et hjem igen, og jeg tog så det arbejde, jeg kunne få. En dag var jeg hos Peter Post. Møddingen skulle køres ud, og jeg skulle læsse. Vi fik det hele kørt ud til fyraften, så spurgte Peter: nå, hvor meget skal du så have for sådan en dag. 2½ kr. Han svarede: to en halv, jeg troede kun det var to kr. I tog. Men konen Stine sagde: Peter, giv ham nu to og en halv, for han har slidt tappert i det. Så skulle det jo spredes, og han spurgte: kan vi ikke lave akkord. Hvor meget skal du have for hver bunke, og vi enedes om 5 øre for hver, og han fik sit møg spredt, fire grebfulde i hver bunke, og så var det gjort.

Med tærskemaskine

Herefter kom jeg med tærskværket. Første år var jeg pressemand, andet år ilægger. En dag tærskede vi hos en, som hed Søren Pedersen. Det var rivelse. Oven over slaglerne var en klap, som

kunne slås ned, hvis der kom noget uforudset i slaglerne. Så med et lød det, som var det et par løbske heste, der kom, og jeg smækkede klappen i for ikke at få noget i hovedet. Vi stoppede værket, og det viste sig at være en hesteko, som havde ligget i rivelsen. En anden gang tærskede vi hos en, som hed Marius Vestergaard. Vi var lige blevet færdige, og vi skulle se at få flyttet i en fart til en ny opstilling. Jeg plejede altid at tage den store rem af, den der går fra lokomotivet og op til snolden på selve tærskéværket. Men der begik jeg den dumhed, at jeg stak et forkeskaft ind i remmen og ville trække den af. Men jeg stod på den forkerte side, jeg trak remmen af, og den falder mig oven i hovedet og ned på jorden, hvor den griber mig om benene og træskeoene for op i luften en tyve meter, og i løbet af få sekunder sidder remmen oppe om snolden. Jeg fik et ordentligt chock.

Arbejde igen 1930

Jeg var så heldig at få arbejde ved havnen, hvor jeg så var i 25 år. Vi tjente godt, havde en masse overarbejde. Det var jo gerne om sommeren, når det var fint vejr, og alt foregik jo med håndkraft.

Vi boede hos svigerfar i to år, så var jeg bleven forligt med viceværten, og der var en lejlighed ledig. Jeg gik til ham og spurgte, om jeg kunne få den. Ja, det kunne jeg godt, på én betingelse, og det var, at jeg aldrig ville lave ballade mere og betale huslejen til tiden. Det holdt jeg, og vi fik så flyttet derhen.

Der var flere af kammeraterne, der havde bygget hus, og jeg gik og spekulerede på, om jeg ikke også kunne, men penge havde jeg jo ingen af, kun ugelønnen, og det var 48,40 kr. Så kom jeg i tanke om, at jeg kunne jo selv stryge stenene til huset. Jeg lejede en maskine, hvor der kunne laves 5 sten af gangen og fik fat i en vognmand, som leverede materialerne, og jeg gik så i gang med opgaven. Hver en ledig stund stod jeg og hamrede i disse hersens cementsten, og stablen voksede og voksede, og til sidst stod der 18.000 sten. Så købte jeg på strandauktion planker, det var jo billigere end hos tømmerhandleren. Men så

var der jo det med grunden. Sygeplejersken, frk. Kod, kom tit hos os. Hun sagde en dag: nå, hvordan går det med byggeriet. Jeg svarede: ikke så godt, jeg mangler 400 kr., som grunden koster. Dem vil jeg låne dig, og så kan du betale til mig, ligesom du kan undvære dem. Jeg tog med tak mod tilbudet, og så søgte jeg hos de forskellige håndværkere for at få det billigste tilbud, og det blev tømrer Hundahl, Nors. Hans tilbud lød på 5.400, og så gik vi i gang, og i 1936 stod huset klar til indflytning. Vi havde i 1931 fået en dreng, Finn. Jeg havde stadig arbejde ved havnen, og i min fritid arbejdede jeg med stakit, planering og meget andet.

En farlig fisketur

Jeg går nu tilbage til 1927, hvor vi var meget fattige, havde næsten ingenting til livets ophold. Så en dag snakkede jeg med en kammerat. Vi var såmænd lige fattige begge to. Vi besluttede at tage på havet for at sætte et par truge kroge, for det kunne jo hænde sig, at vi kunne fange et par torsk til middagsmaden. Havet var godt nok lidt uroligt med store dønninger. Vi tænkte, det går nok. Vi var aldrig så snart blevet færdig med at sætte krogene, før uvejret var over os, og skyndsomst hev vi krogene ind. Så opdagede vi, at der var blevet hejst 3 balloner på signalmasten, og det betød, at landing var umulig. Vi besluttede så at holde på søerne med stævnen op imod bølgerne. Vi var klar over, at redningsbåden måtte være på vej. Vi stirrede mod øst, hvorfra den skulle komme. Endelig var hjælpen på vej, og den stimedede ned imod os og var snart på siden af os. Vi kom om bord i redningsbåden og tog den lille båd på slæb, og nu skulle vi så ind over revlerne. Det var jo det farligste punkt, og redningsbåden må jo ikke have noget påhæng, når de skal lande, så før vi skulle ind over revlerne, ankrede vi den lille båd op, og enten ville den drive i land eller blive liggende, til det blev magsvejrt igen. Vi kom da også godt i land takket være redningsbåden, og vi fik da også torsk til middag.

En stranding ved Hanstholm 1934

Det var en pibende storm af NV. Jeg arbejdede ved havnen. Vi kunne se flere dampere, som lå underdrejet langt ude i horisonten,

og vi så en, som havde ondt ved at holde sig ude, og pludselig kunne vi se, at han kom nærmere, og til sidst vendte han stævnen mod land, for forbi vestmolen og ind til den gamle mole, hvor han så strandede. Han lå klods op af molen, hvor nogle dristige mennesker fik besætningen hevet ind på molen, og de blev alle bjerget. Grunden til strandingen var, at han var ballastet, og i den voldsomme sø kunne han ikke holde skruen i vandet. Når agterenden var over vandet, var maskinen ved at løbe løbsk. Alle blev jo bjerget, og den stod på grund i 8 dage, hvorefter Svitzer slæbte den af grunden.

Vor stranding ved villaen

En dag tog vi på fiskeri, Henry, Gustav og jeg. Vi gik to timers sejllads fra land og satte vores kroge, og da vi havde fået dem hevet ind, begyndte vi at stime mod land. Da vi havde stimet en time og tre kvarter, ville vi stoppe motoren for bedre at kunne høre en af sirenerne, for vi var klar over, at vi snart måtte være der, og så pludselig kommer der æ lav, som vi kaldte den. Det er gerne tre bølger lige oven i hinanden. Vi kunne se, at vi ikke kunde vende og få stævnen op imod søen. Der var ikke andet at gøre end at følge med søerne ind, og det gjorde vi så. På den sidste bølge sagde det bump, vi var strandet - og hvor var vi? Tågen var så tæt, at vi ingenting kunne se. Jeg måtte så i land. Heldigvis stod stævnen på land. Jeg gik et stykke på stranden, og kommer så til åen. Så var jeg klar over, hvor vi var. Vi var strandet lige ved villaen, og jeg gik hen til båden og forklarede de andre, hvor vi var strandet, og nu løb jeg efter hjælp. Tågen var så tæt, at jeg ikke kunne se fyret, før jeg kom op på Bjerget. Det første sted, jeg kom til, var svigerfars hus, og jeg berettede om, at vi var strandet ved villaen, og han var så rundt og fik fat i en masse folk, for vi skulle jo trække båden op ved håndkraft. Og det gjorde vi.

Besættelsestiden

Så springer vi frem til 1940, da vi blev besat af tyskerne, og det gik så nogenlunde gnidningsløst. De kom med et telefonkabel igennem hele byen, igennem folks haver. Det hængte også på vores stakit, og om natten havde vi en lastvogn holdende ved huset tildækket med fyrretrær. En middag, jeg kom hjem, stod Finn og makkede med kablet og var ved at binde en tøjstrimmel om det. Jeg var ved at få et chock. Men Finn, hvad er det, du har lavet. Han sagde grædende: Jeg har kommet til at hugge kablet over. Om det nu var med vilje, eller det var uheld, ved jeg ikke. Jeg spiste så middagsmaden og tog på arbejde igen, men jeg havde hverken rist eller ro på grund af det her kabel. Jeg tænkte: du må tage hjem og gå om i skolen. Her havde de deres central. Jeg kom hjem, tog et af deres fyrretrær, stillede det op mod stakittet, og hængte de to ender af kablet ind imellem grenene, huggede et par grene af, og det var med en økse, han havde brugt, og den lod jeg ligge på jorden. Så gik jeg om på skolen, traf et par af de høje herrer, og med fagter og gebærder fik jeg dem forklaret, at der var noget galt med kablet, og vi fulgtes så om i haven, og jeg fik dem forklaret, hvordan kablet var blevet hugget over. Finn var så kommet, og jeg anviste dem, hvordan bruddet var foregået og sagde: ikke sabotage, og de forstod meningen, og de fik det repareret, og næste dag kom kommandanten og en stor herre mere, og jeg måtte så forklare igen, hvordan det var foregået.

Ugelønnen var stadig 40,40 kr., og det var jo knap nok, at vi kunne leve for det. Der var blevet et godt fiskeri. Der var mange rødspætter, og så hørte jeg, der var en plads ledig. Der var en, der ville sælge sin bådpart, og jeg kontaktede manden, og kunne jeg skaffe pengene, så var parten min. Jeg gik så til Peter Hammer, som var fiskeeksportør, og han lovede, at jeg kunne få dem. Så skulle sagen være afgjort, og jeg sagde min plads op og gik ned til manden, der havde solgt bådparten, men så ville han ikke stå ved handelen men sagde, jeg vil ikke have med det at gøre. Du kan gå til de andre tre. Jeg gik så til skipperen: det kan jeg ikke have med at gøre. Jeg gik til de to andre.

Det kunne de heller ikke have med at gøre, og de var alle herrens venner. Men jeg lugtede lunt. Der var en i familien, som var med en båd, som havde fået maskinskade, og det ville tage mindst en uge, inden de kunne få reservedelen frem. Der stod jeg uden arbejde og uden hyre. Jeg måtte så hen til båden med maskin-skaden, og vi blev så klar og kom til at fiske godt. Så kom julen med frost og sne, den værste frost i mands minde. Vi røg helt op på 28^o, og vi holdt op med fiskeriet. Der var så ikke andet at gøre end at tage arbejde hos tyskerne. Vi gik og kastede i sne. Når vi var kommet til ende med et stykke, kunne vi begynde forfra igen, og sådan gik det meste af vinteren.

Så kom jeg i arbejde hos AEG, et verdenskendt tysk firma, som stod for elektriciteten. Der var jeg så til 1945. Men i 1943 blev hele Hanstholm rømmet. Tyskerne skulle have husene. Den danske stat måtte så til at købe alle husene. Jeg fik 13.700 for mit hus. Jeg havde fået "træk og slip". Noget som jeg selv gik og lavede. Septictank, sivebrønd og hvad der ellers hørte til, men materialerne var formodentlig tyske. Så måtte vi jo ud. Der blev stillet barakker op i Torp og Ræhr, som folk kunne flytte ind i. Jeg købte en gammel jernbanevogn, som stod i Vigsø, og den blev flyttet til Thisted, for konen ville ikke bo i Ræhr. Jeg var så i Thisted nogle dage for at gøre vognen i stand. Hjemmet og familien var i opløsning. Jeg selv havde lejet et værelse i Hamborg, hvor jeg boede et stykke tid. Finn var på børnehjem i Struer. Jeg har glemt Benny, han kom jo til i 1938, og han kom til nogle bekendte i Nykøbing. Grethe kom til et tysk feltkøkken og skrællede kartofler. Hun boede i Hamborg hos Margarethe og Bernt, og sådan var vi blevet spredt for alle vinde. Konen boede hos Mary, som havde en rulleforretning i Asylgade. Her boede hun i 8 dage, indtil vognen blev gjort i stand, så flyttede hun op i den.

Marys mor boede hos hende. Mary havde to småpiger, Olga og Gerda. Benny var på det tidspunkt kommet på Aas børnehjem, hvor jeg besøgte ham, men så fik jeg brev fra forstanderen om, at jeg skulle ikke komme og besøge ham mere - jeg var lukket ude. Så flyttede jeg til Thisted og fik et værelse på Nytorv 4, og der boede jeg så i lang tid og spiste hos Schellerup i Skovgade. En aften havde vi fest, vi var nok femten stykker og mere eller mindre

fulde. Det var i den tid, der var udeforbud, og jeg skulle jo hen på mit værelse. Der kom jævnlige tyske politibetjente, som inspicerede, at ingen gik ud. Jeg observerede, at der kom to ned ad Skovgade og gik uden for og tastede dem an og sagde, at jeg skulle hjem og på arbejde i Hanstholm. Vi havde holdt fest, og de dagde: ja, vi har hørt det, men gå du bare hjem og sov, og jeg stak af. Det gik nu slag i slag Thisted-Hanstholm. Så begyndte jeg at gå ud med Mary. Vi var jo faldet lidt for hinanden, var i biografen og gik til gamle danse og morede os godt. Hos Mary fandt jeg et fristed og en forståelse, som jeg aldrig havde kendt til, og Marie, hendes mor, var venlig og flink imod mig, og der fandt jeg mit andet hjem.

Midt i april 1945 sprang jeg fra ved tyskerne og fik arbejde i tørvemosen. Nu kunne det være nok med det håbløse arbejde. Endelig kom den femte maj. Jeg var i Asylgade den aften, og der var kun glade ansigter at se. Endelig var herrefolket blevet slået. Jeg blev så i mosen et stykke tid. Så skulle politiet have mandskab til at gå vagt. Først gik jeg vagt hos værnemagerne, og siden kom jeg ud til Klitmøller hos flygtninge, og derefter i Hundborg og til sidst Hamborg.

Tilbage til Hanstholm

Så kom den tid i 1946, da vi måtte flytte tilbage til Hanstholm, og jeg var ikke sen til at komme tilbage. Det eneste, jeg havde tilbage af mit jordiske gods, havde jeg bag på min cykel. Jeg fentede mig så frem, fik fat i en seng, og sengetøj lånte jeg af Mary. Et bord fik jeg også, et par stole og ellers, hvad jeg havde brug for. Jeg fik arbejde ved oprydningen efter tyskerne. I 1948 giftede vi os, den anden i den første 1948. Jeg boede så i Hanstholm alene, indtil Mary havde fået afhændet rulleforretningen, og så kom hun ud til mig. Olga og Marie fik en lejlighed i Strømgade. Olga havde fået plads på posthuset, og Gerda gik jo stadigvæk på skolen og fulgte med Mary til Hanstholm, hvor jeg havde lavet et værelse til hende ovenpå, og så tog hun med rutebil til Thisted, og hjem om aftenen, og vi havde en skotsk hyrdehund, og hver aften kl. fire mødte den oppe ved vejen,

hvor Gerda stod af. Den fandt selv ud af tiden, når hun kom. Så blev hun endelig færdig med skolen og fik plads på dommerkonteret, og kom hjem ved firetiden hver dag. Jeg fik arbejde ved vandbygningsvæsenet, og det gik så nogenlunde, men vi var fattige, og Mary fik arbejde på kroen. Det var jo til små penge, men det hjalp jo da. Olga besluttede at søge ind til telegrafens i København, søgte en plads der og fik den, og så rejste hun, og boede hos sin onkel Christian og Ina. Marie boede stadigvæk i Strømgade. Vi var tit ude og besøge hende, men så begyndte hun at skrante. Det var noget med maven, og hun kom på sygehuset og blev opereret. Det viste sig at være en kræftsvulst, og efter sygehusopholdet kom hun her til Hanstholm, ud til os, hvor hun døde efter et halv års forløb.

Olga havde så fundet en ven, som hed Frank Westi, og de blev gift og boede på Per Døvers Vej. De blev gift anden juledag 1952. Marie oplevede deres bryllupsdag. De blev viet i Hanstholm kirke, og vi holdt bryllupsfesten hjemme hos os. Men så døde Marie og blev begravet på Vestre Kirkegård i Thisted ved siden af sin mand, Peder Pedersen, som var død 1942. Gerda var flyttet til Thisted, var stadig på dommerkontoret, havde fået et værelse hos en Jens Jensen, men så havde hun jo også fundet en ven. Han hed Børge Møller, søn af forpagteren i Nors Præstegård, han hed Jens Møller. Så var de også kommet i tanke om at de ville giftes. Det var i juni måned 1956. Også de blev viet i Hanstholm kirke, og vi holdt også deres bryllup. Jeg var som en far for dem. Men hvad med mine egne børn. Jeg holdt jo af jer allesammen, og det pinte mig mangen gang, at I havde vendt mig ryggen, men Gudskelov, at I fandt mig igen, og det vil jeg sige jer tak for. Men den gang i lærte Mary at kende, blev hun som en mor for jer, altid forstående og venlig over for jer, og hun var glad for at se jer og ville gerne besøge jer, og det vil jeg gerne sige dig tak for Mary, det vil jeg aldrig glemme.

Så blev Børge og Gerda gift. Børge købte en lille gård i Tyved, en gammel forfalden gård, der næsten lå på jorden. Det første år gik Mary og jeg og reparerede, så der blev så nogenlunde at bo i, og det gik da. Så springer vi frem til den 6-12-1956, hvor Per og Ole kom omtrent samtidig, et par småroller på 4 pund hver i sær. Hvor har vi været glade for dem, et par venlige knægte. I dag fylder de 25 år. Vi var til fest i Nors forsamlingshus, hvor de fejrede fødselsdagen samtidig med, at Ole fik

sit svendebrev, diplom og hvad der ellers hører til, samt en medalje for dygtighed og god opførsel. Vi blev til ved to-tiden, og så tog vi en taxa hjem. Jeg tror nok Mary var lidt beruset. Jeg fik kun to øl og én snaps.

Livet går videre på Hanstholm

Men så blev Gerda syg, fik en knude på halsen, var ved lægen og på sygehus adskillige gange og inde på Finseninstitutet, og sådan gik det op og ned. Til sidst måtte hun sige pladsen op på dommerkontoret, lå hjemme i sengen og kom på Finseninstitutet igen, og til sidst døde hun. Det var kræft, som hun gik med i ti år. Det var et hårdt slag for os alle, men især for Mary og Børge og drengene, de var 10 år. Ole var helt slået ud, ville ingenting, kunne ikke tage sig sammen, ville ikke i skole, og alt var såre sørgeligt. Mary tog derhen flere gange i ugen og blev ved med det et års tid, og efter et halv års tid var den værste sorg forbi. Gerda blev begravet på Tved kirkegård. Alle naboerne, slægt og venner var mødt op ved Aggersundbroen, hvor vi så ventede til ligvognen kom, og så eskorterede vi Gerda til hendes sidste hvilested. Da vi kom forbi deres hjem, holdt vi et øjeblik for at Gerda skulle tage afsked med hjemmet. Så kørte vi til kapellet ved Tved kirke, og da stod alles øjne i vand. Gerda var elsket og savnet.

Vi kunne godt forstå Børge, at der manglede en kvinde i huset. Han skulle passe landbruget, få drengene i skole og lave mad, når Mary ikke var der. Jeg forstår - et helt utåleligt forhold. Jeg tror Børge gik og så sig om efter en. Så opdagede vi, at han godt kunne lide en, som hed Ruth, en pige, som kom meget hos Karl Knudsgaard, og som havde været feriepige der. Ruth var fra Flensburg. Børge friede og fik ja, og hun besluttede at få gjort skik på de tre mandfolk i Tved, og så var det hele jo klappet og klart, og vi syntes godt om hende og besluttede, at alt skulle være som i fortiden, og alt gik, som vi ønskede, og vi fik et godt forhold og betragtede hende som vores datter. Hav tak for din omsorg Ruth! Vi har kun haft gode minder om dig. Og Børge vil jeg ikke forglemme. Han har hentet os mange gange og kørt os hjem igen. Når de havde fest, så skulle vi jo altid med, enten når der var fødselsdag, kobbøbryllup, og hvad der ellers stod på, og det skal du have tak for Børge! I har været gode ved os.

Og til Olga og Frank vil jeg også sige tak for, hvad I har været for os. I har været ualmindelig gode ved os, og jeg mindes, når I var på vej hjem, så ventede vi på jer til I kom. Sommetider 11-12, men hjem kom I da. Og så de julefrokoster med sang og klang og øl og snaps. Hvor havde vi det hyggeligt, og se, hvor Mary kunne diske op med al slags lækkerier. Hav tak, Mary!

Sølvbryllup

Så oprandt den store dag, den anden i den første 73, vores sølvbryllupsfest. Vi blev vækket om morgenen ved en skydning. Jeg ved ikke, hvad jeg tænkte, mon tyskerne er kommet tilbage? Så kom jeg i tanke om, jamen det er jo vores sølvbryllupsdag, og vi kikkede ud af vinduet, jo, der stod de, en hel sværm af mennesker, og sang: Det er så yndigt at følges ad. Så vi stod op og blev helt rørt over det. Vi kom så i tøjet og fik hele sværmen ind til morgenkaffe og rundstykker, og vi havde det hyggeligt. Endelig blev vi færdige med morgenkaffen, og en del gik hver til sit. Men nu kl. 12 skulle vi jo have frokost, og sikken frokost Mary havde diskret op med, alt hvad hjertet begærede. Det blev en dag, jeg aldrig vil glemme. Om aftenen skulle der spises til middag på Hotel Vigsø, hvor vi var nogen og tres. Vi fik en dejlig middag med øl og vin, og dans bagefter. Jeg tror, at alle morede sig godt.

Så går vi frem til 1975,

hvor jeg led mit sygdomsnederlag. Jeg fiskede ål på Vandet sø. Det var først i maj. Jeg kørte derhen på knallert, 15 km. Så skulle jeg fiske agn, og det gik jo godt. Jeg fik en masse agn, og så skulle der sættes kroge. Jeg havde godt nok vadedragt på, men alligevel var jeg våd, og jeg startede påhængsmotoren og begyndte at sætte kroge. Pludselig begyndte jeg at få ondt i brystet og op langs halsen. Jeg tænkte: det er nok maven, der gør

kludder, og jeg giver så på et hundrede kroge mere. Men pludselig får jeg voldsom smerte, og så var jeg klar over, at jeg skulle hjem, og det skulle være omgående. Jeg lå og kastede op, fik båden på land og fik startet knallerten, og af sted gik det. Jeg var jo ikke klar over, at det var en blodprop. Jeg fortsatte så mod Hanstholm. Der var lidt kuling af NV, og gennemvåd var jeg. Jeg kom til Risbak, halvvejs mellem Hanstholm og Klitmøller, smed knallerten og satte mig ned, indtil der kom en bil. Jeg fik den standset og forklaret dem at jeg var syg, og de kørte mig hjem, og vi fik fat i lægen, og han ringede efter ambulancen, som kom med udrykning, og lægen fulgte selv med. Jeg kom så under behandling og svævede i to døgn mellem liv og død, var bevidstløs. Men et stærkt jernhelbred hjalp mig over det, og 3 uger efter blev jeg udskrevet, men arbejdsmæssig var jeg slået ud. Jeg fik aldrig min energi tilbage, og siden har jeg været på sygehuset flere gange med små blodpropper. Nu må jeg holde mig inde, når det er koldt og blæsende.

Om Birgit

I 1952 tog vi en lille pige til os, hvis forældre var blevet skilt, og hun blev så en af vore egne. Vi betragtede hende som søster til de andre børn. Hun kom i skole her i Hanstholm, og hun blev konfirmeret her, og vi var glade for hende. Så længe der er småbørn i huset, føler man sig ikke gammel. Så kom hun i lære på kontoret hos advokat Agerholm, og så rejste hun en tur til Schweiz, kom hjem og var hjemme en tid, og så skulle hun have en lille, og han blev født den 8. januar 1973. Han blev kaldt Poul, og jeg var blevet kaldt op, som jeg er blevet meget stolt af. Han har sorte krøller, og han er bedstefars dreng, og mit ét og alt. Da han var 6 år, fik jeg ham med om i musikskolen, hvor han blev indskrevet. Jeg ville, han skulle spille violin, og det ville han gerne, og han begyndte med 1/4 violin, som han lånte af musikskolen, og gik til øvelse hver torsdag en halv time. Efter en tids forløb sagde spillelæreren: drengen

har evner til at lære at spille violin og er meget begavet, og nu går han ind i tredje år, og jeg synes, han har gjort store fremskridt. Han har selv lært at spille "Glade jul" næsten fejlfrit. For tiden sidder han i køkkenet og spiser. Han er lige kommet fra skoler, og han kom og sagde: jeg er sulten, må jeg få noget at spise? Og så skal jeg nok øve mig på violinen. Han har jo sit andet hjem her. I nat skal han sove her. Birgit skal arbejde fra kl. 3 til 11.

Til Ole og Per

Jeg vil allerførst sige jer tak for, hvad I har gjort for bedstefar og mormor. Når der var noget, som skulle laves, og som jeg ikke selv kunne, så kunne vi bare sende bud efter jer, og så kom I. Og I kom med græsslåmaskine til min fødselsdag og en vaskemaskine til mormor, og som hun er meget glad for. Det skal I have tak for - det vil vi aldrig glemme jer for!

OG TIL MARY

Du skal også have et par ord med i forbifarten. Et skal du vide: jeg har altid holdt meget af dig og har aldrig fortrudt vort samliv. Og nu, den anden i første 1982, har vi været gift i 34 år, og vi har altid været gode ved hinanden og holdt sammen i lyst som i nød, og vi har slidt begge to for at få et godt hjem for vore børn, og som vi også fik til dem alle seks. Nu er der kun de fem tilbage. Gerda gik jo så tidligt bort, og jeg tænker tit på Gerda, især når vi kommer igennem skoven og kommer til et skilt, hvorpå der står Tved kirke. Men hav tak for al din omsorg for mig, og især når jeg lå på hospitalet - og det har jeg jo været nogle gange, og tak for din omsorg for mig herhjemme.

Og hermed tak for alt, Mary !

Hvor ser det ud i verdens ørk,
hvor er den fæl og ful og mørk.
Had, vrede og misundelse
har dækket verden som en sne.
Man næppe mer at nævne ved
den broderlige kærlighed.

Den 8-12-1981.

Poul Andersen,

Hanstholm.

Og hermed slut med min første bog.